

Uitgave
in de Nederlandse taal

Wetgeving

Inhoud

I Besluiten waarvan de publicatie voorwaarde is voor de toepassing

.....

II Besluiten waarvan de publicatie niet voorwaarde is voor de toepassing

Commissie

2000/128/EG:

- ★ **Beschikking van de Commissie van 11 mei 1999 betreffende de steun verleend door Italië voor maatregelen ten behoeve van de werkgelegenheid⁽¹⁾ (Kennisgeving geschied onder nummer C(1999) 1364)** 1

2000/129/EG:

- ★ **Beschikking van de Commissie van 20 juli 1999 betreffende staatssteun van de Bondsrepubliek Duitsland ten gunste van Lautex GmbH Weberei und Veredlung⁽¹⁾ (Kennisgeving geschied onder nummer C(1999) 3026)** 19

II

(Besluiten waarvan de publicatie niet voorwaarde is voor de toepassing)

COMMISSIE

BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE

van 11 mei 1999

betreffende de steun verleend door Italië voor maatregelen ten behoeve van de werkgelegenheid

(Kennisgeving geschied onder nummer C(1999) 1364)

(Slechts de tekst in de Italiaanse taal is authentiek)

(Voor de EER relevante tekst)

(2000/128/EG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, inzonderheid op artikel 88, lid 2, eerste alinea,

Gelet op de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, inzonderheid op artikel 62, lid 1, onder a),

Na de belanghebbenden te hebben verzocht hun opmerkingen te maken overeenkomstig het bepaalde in de bovengenoemde artikelen⁽¹⁾ en met inachtneming van die opmerkingen,

Overwegende hetgeen volgt:

I. PROCEDURE

- (1) Bij schrijven van de permanente vertegenwoordiging nr. 3081 van 7 mei 1997 hebben de Italiaanse autoriteiten overeenkomstig artikel 88, lid 3, van het EG-Verdrag (het vroegere artikel 93, lid 3) kennisgeving gedaan van het wetsontwerp dat later door het parlement is aangenomen (wet nr. 196 van 24 juni 1997) betreffende „Norme in materia di promozione dell'occupazione”⁽²⁾ (regels op het gebied van de bevordering van de werkgelegenheid). Aangezien het hier een voornemen tot invoering van steunmaatregelen betrof, werd het wetsontwerp ingeschreven in het register van de aangemelde steunmaatregelen onder N 338/97. Bij schrijven nr. 52270 van 4 juni 1997 heeft de Commissie om aanvul-

lende inlichtingen verzocht; de Italiaanse autoriteiten hebben op dit verzoek geantwoord bij schrijven van de minister-president dd. 11 september 1997 en bij schrijven nr. 7224 van de permanente vertegenwoordiging van Italië dd. 28 oktober 1997. Op basis van deze inlichtingen is het onderzoek uitgebreid tot andere met dit pakket verband houdende steunregelingen. Het betreft de wetten nrs. 863/84, 407/90, 169/91 en 451/94, die de leer- en werkervaringsovereenkomsten regelen. Aangezien deze steunmaatregelen reeds ten uitvoer zijn gelegd, zijn zij ingeschreven in het register van niet-aangemelde steunmaatregelen, onder NN 164/97.

- (2) Het onderzoek van het dossier is aangevuld met verdere correspondentie en met bijeenkomsten. Wat de Commissie betreft, gaat het om de brieven nr. 55050 van 6 november 1997 en nr. 51980 van 11 mei 1998; de Italiaanse autoriteiten hebben de brieven nr. 2476 van 10 april 1998 en nr. 3656 van 5 juni 1998 gezonden. De bijeenkomsten hebben in Rome plaatsgevonden op 27 november 1997, 3 maart 1998 en 8 april 1998.
- (3) Bij schrijven van 17 augustus 1998 heeft de Commissie de Italiaanse regering op de hoogte gesteld van haar besluit om de procedure van artikel 88, lid 2, van het EG-Verdrag (het vroegere artikel 93, lid 2) in te leiden ten aanzien van de sinds november 1995 toegekende steun voor de indienstneming op basis van leer- en werkervaringsovereenkomsten van bepaalde duur, zoals geregeld in de wetten nrs. 863/84, 407/90, 169/91 en 451/94. Bij hetzelfde schrijven heeft zij de Italiaanse regering bovendien op de hoogte gesteld van haar besluit om de procedure van artikel 88, lid 2, van het EG-Verdrag in te leiden ten aanzien van de steun voor de omzetting van leer- en werkervaringsovereenkomsten in overeenkomsten van onbepaalde duur, zoals geregeld in artikel 15 van wet nr. 196/97.

⁽¹⁾ PB C 384 van 10.12.1998, blz. 11.

⁽²⁾ Staatsblad van de Italiaanse Republiek nr. 154 van 4 juli 1997.

- (4) Het besluit van de Commissie om de procedure in te leiden, is bekendgemaakt in het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen*⁽³⁾. De Commissie heeft belanghebbenden verzocht hun opmerkingen over de maatregelen in kwestie mee te delen.
- (5) De Italiaanse regering heeft haar opmerkingen bij schrijven van 4 november 1998 ingediend. Bij schrijven van 1 februari 1999 heeft de Commissie om verduidelijkingen en nadere inlichtingen verzocht; de Italiaanse regering heeft geantwoord bij schrijven van 5 maart 1999.
- (6) Bij schrijven van 11 januari 1999 heeft de Confederazione Generale dell'Industria Italiana (Confindustria) opmerkingen bij de Commissie ingediend die bij schrijven van 21 januari 1999 aan de Italiaanse regering zijn toegezonden, zodat deze in de gelegenheid werd gesteld er commentaar op te leveren.
- (7) Bij schrijven van 1 februari 1999 heeft de Commissie voorts Confindustria verzocht om verduidelijkingen en andere inlichtingen, die haar zijn toegezonden bij schrijven van 22 februari 1999. Bij schrijven van 31 maart 1999 heeft Confindustria de laatste opmerkingen toegezonden⁽⁴⁾.

II. ITALIAANSE REGELING DIE TEN GRONDSLAG LIGT AAN DE STEUNMAATREGELEN

II.1. De leer- en werkervaringsovereenkomsten

- (8) De leer- en werkervaringsovereenkomst („contratto di formazione e lavoro”, hierna „CFL”) werd ingevoerd in 1984 bij wet nr. 863/84. Het ging om overeenkomsten van bepaalde duur, die een opleidingsperiode omvatten, met het oog op de indienstneming van werklozen niet ouder dan 29 jaar. Indienstnemen op basis van dit soort overeenkomsten kwamen gedurende een periode van twee jaar in aanmerking voor een vrijstelling van de door de werkgever verschuldigde socialezekerheidsbijdragen. Deze vermindering werd op het hele nationale grondgebied algemeen, automatisch, zonder onderscheid en eenvormig toegepast.
- (9) De toepassingsvoorwaarden voor dit soort overeenkomsten werden in 1990 gewijzigd bij wet nr. 407/90 (invoering van regionale verschillen voor de steun), en later bij wet nr. 169/91 (verhoging van de maximumleeftijd

van de in dienst te nemen werknemers tot 32 jaar) en bij wet nr. 451/94 (invoering van een tot één jaar beperkte CFL en vaststelling van het minimumaantal uren opleiding dat moet worden verstrekt).

- (10) Ingevolge deze wetten is de CFL nu een overeenkomst van bepaalde duur voor de indienstneming van jongeren die tussen 16 en 32 jaar oud zijn. Deze leeftijdsgrens kan door de regionale autoriteiten naar goedvinden worden opgetrokken. Er bestaan twee soorten CFL's:
- het eerste type betreft werkzaamheden waarvoor een hoog opleidingsniveau vereist is. Deze overeenkomst heeft een duur van maximaal 24 maanden en tijdens de duur van de overeenkomst moet voorzien worden in minsten 80-130 uur opleiding, te verstrekken op de plaats van arbeid;
 - het tweede type overeenkomst mag een looptijd van maximaal twaalf maanden hebben en moet een opleiding van 20 uur omvatten.
- (11) Het voornaamste kenmerk van de CFL is dat moet worden voorzien in een opleidingsprogramma waardoor de werknemer specifieke beroepservaring verwerft. De opleidingsprogramma's worden normaliter uitgewerkt door consortia van ondernemingen of door bedrijfsverenigingen en worden goedgekeurd door het Arbeidsbureau, dat tot taak heeft na te gaan of de werknemers tijdens de opleiding de vereiste vorming heeft gekregen.
- (12) Indienstnemen op basis van CFL's komen in aanmerking voor verminderingen van de socialezekerheidsbijdragen. Voor de duur van de overeenkomst gelden de volgende verminderingen:
- 25% van de normaliter verschuldigde bijdragen voor ondernemingen die gevestigd zijn in regio's buiten de Mezzogiorno;
 - 40% voor de regio's buiten de Mezzogiorno gevestigde ondernemingen uit de sectoren handel en toerisme met minder dan 15 werknemers; en
 - een volledige vrijstelling voor ambachtelijke ondernemingen en voor ondernemingen in gebieden met een werkloosheid die hoger is dan het nationale gemiddelde.
- (13) Om voor deze verminderingen in aanmerking te komen, mogen de werkgevers in de voorafgaande twaalf maanden geen personeelsinkrimpingen hebben doorgevoerd, behalve wanneer het de indienstneming van werknemers met een andere opleiding betreft. Om deze voordelen te kunnen genieten moet bovendien minsten 60% van de werknemers van wie de CFL in de voorgaande 24 maanden is verstrekt, (met een overeenkomst van onbepaalde duur) in dienst worden gehouden.

⁽³⁾ Zie voetnoot 1.

⁽⁴⁾ Deze inlichtingen bestaan uitsluitend in de toezending van officiële statistische gegevens die zijn gepubliceerd door het Istituto nazionale di Statistica (Istat „Forze di lavoro media 1997” en „Formazione universitaria e mercato del lavoro” en door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling OESO (Uno sguardo sull'educazione, uitgave 1997). De toelichting van Confindustria heeft uitsluitend betrekking op de grafische voorstellingen van deze gegevens.

- (14) Wat de CFL van het tweede type (looptijd één jaar) betreft, is de toekenning van deze voordelen bovendien afhankelijk van de omzetting van deze overeenkomstig in een overeenkomst van onbepaalde duur. De verminderingen worden pas na deze omzetting van kracht, voor een periode gelijk aan de duur van de CFL.
- (15) De Italiaanse autoriteiten stellen dat het hier gaat om een steunregeling ten behoeve van werkgelegenheid voor jongeren. Volgens hen vertoont de Italiaanse markt bijzondere kenmerken waardoor het aangewezen is de algemeen voor deze categorie geldende leeftijdsgrens — 25 jaar — op te trekken tot 32 jaar.
- (16) In het besluit om de procedure van artikel 88, lid 2, in te leiden ten aanzien van de maatregelen in kwestie, merkt de Commissie op dat de steun voor indienstneming op basis van CFL's op het eerste gezicht de volgende kenmerken vertoont:

- hij betreft niet noodzakelijk de indienstneming van werknemers die nog geen baan hebben gevonden of hun vorige baan zijn kwijtgeraakt, omdat dit vereiste niet is opgenomen in de Italiaanse wetgeving;
- hij is niet bestemd voor de nettoschepping van arbeidsplaatsen in de zin van de communautaire richtsnoeren betreffende werkgelegenheidssteun⁽⁵⁾, omdat niet voorzien is in de verplichting om het aantal werknemers van de onderneming uit te breiden, ook al mogen er in de voorafgaande periode geen ontslagen hebben plaatsgevonden;
- hij is niet bestemd voor de indienstneming van bepaalde categorieën werknemers die moeilijkheden ondervinden bij de toetreding tot of de wederintrede op de arbeidsmarkt. Gezien de zeer hoge leeftijdsgrens (32 jaar) — die trouwens nog kan worden opgetrokken door de regionale autoriteiten — kan het hier moeilijk gaan om de categorie „jongeren” zoals de Italiaanse autoriteiten beweren.

II.2. Omzetting van CFL's in overeenkomsten van onbepaalde duur

- (17) Overeenkomstig artikel 15 van wet nr. 196/97 komen ondernemingen uit gebieden van doelstelling 1 die CFL's van het eerste type (twee jaar) na afloop omzetten in overeenkomsten van onbepaalde duur, in aanmerking voor een vrijstelling van de socialezekerheidsbijdragen gedurende een periode van nog eens één jaar. Er is voorzien in de verplichting de ontvangen steun terug te betalen wanneer de werknemer ontslagen wordt tijdens de twaalf maanden na het einde van de periode waarin de steun werd verleend.

- (18) In dit verband heeft de Commissie in het besluit tot inleiding van de procedure opgemerkt dat deze steun niet lijkt te voldoen aan alle voorwaarden van de communautaire richtsnoeren betreffende werkgelegenheidssteun. In deze context moest de Commissie deze steun wel aanmerken als steun voor het behoud van werkgelegenheid, die volgens de richtsnoeren in kwestie bedrijfssteun vormt.

III. OPMERKINGEN VAN BELANGHEBBENDEN

- (19) De belanghebbenden die hun opmerkingen hebben gemaakt in het kader van de procedure, worden vertegenwoordigd door de Confederazione Generale dell'Industria Italiana (Confindustria).

III.1. Leer- en werkervaringsovereenkomsten

- (20) Confindustria merkt op dat de steunregeling in kwestie geen belangrijke wijzigingen heeft ondergaan door de achtereenvolgende wettelijke bepalingen en altijd algemeen wordt toegepast. Het zou enkel gaan om aanpassingen aan het belang van de aan te pakken problemen. De door de wetten nr. 169/91 en nr. 451/94 ingevoerde wijzigingen hebben geen verandering gebracht in de „algemene en eenvormige” aard van de regeling, want de maatregelen zijn onafhankelijk van de sector in het geografische gebied van toepassing. Deze wijzigingen hebben geen verandering gebracht in de „automatische” en „niet-discriminerende” toepassing van de maatregel in kwestie, want ze zijn objectief en maken geen onderscheid in die zin dat iedereen voor de steun in aanmerking kan komen.
- (21) De enige maatregel die de algemene aard van de steun kan wijzigen, is wet nr. 407/90, op grond waarvan sommige ondernemingen thans hogere verminderingen genieten op grond van de plaats waar zij zijn gevestigd. Deze wijziging heeft slechts tot gevolg dat de eenvormigheid van de steun verloren gaat aangezien de overige factoren ongewijzigd blijven.

Volgens Confindustria is het zeker dat de afschaffing van het regionale onderscheid, waardoor de steun nutteloos zou worden waar het gaat om de ongelijke verdeling van de werkloosheid over de verschillende Italiaanse regio's, tot gevolg zou hebben dat het dossier wordt gesloten omdat artikel 87 van het Verdrag niet van toepassing is. Hieruit volgt dat het onderzoek van de Commissie hoofdzakelijk betrekking moet hebben op dit aspect van de nieuwe regeling van de leer- en werkervaringsovereenkomsten.

Confindustria deelt derhalve de mening van de Commissie volgens welke de steun bestaat uit het verschil — ten opzichte van de algemene vermindering van de sociale-

⁽⁵⁾ PB C 334 van 12.12.1995, blz. 4.

zekerheidsbijdragen met 25% die van toepassing is op het gehele nationale grondgebied — in vermindering van de socialezekerheidsbijdragen in het voordeel van ondernemingen die werkzaam zijn in bepaalde regio's van het Italiaanse grondgebied.

(22) De verschillende mate van steun afhankelijk van de omvang van de onderneming is toe te schrijven aan de zwakkere financiële positie van sommige ondernemingen in vergelijking met andere, en aan het feit dat deze ondernemingen in verhouding een grotere bijdrage leveren tot de schepping van nieuwe arbeidsplaatsen. Deze parameters zijn volgens Confindustria niet voldoende om de steun krachtens de achtereenvolgende wettelijke bepalingen een sectoraal selectief karakter te geven in de zin van artikel 87, lid 1, aangezien alle productiesectoren dezelfde behandeling krijgen. De grotere voordelen voor dienstverlenende ondernemingen worden toegekend op grond van de werkgelegenheidsdoelstelling en bevoornden niet sommige ondernemingen ten opzichte van hun concurrenten.

(23) Volgens Confindustria is de verschillende mate van steun naar gelang van de omvang van de onderneming trouwens in alle gevallen verenigbaar met de steunintensiteit zoals bedoeld in de communautaire kaderregeling inzake overheidssteun voor kleine en middelgrote ondernemingen⁽⁶⁾.

(24) Het is niet mogelijk onderscheid te maken tussen de drie elementen die worden genoemd in de punten 12.1 en 12.3 van het schrijven van de Commissie van 17 augustus 1998⁽⁷⁾ omdat de verschillende kenmerken in zekere zin verenigd zijn. In de praktijk is het niet gemakkelijk vast te stellen wanneer er sprake is van indienstneming van werklozen en evenmin kan deze voorwaarde gemakkelijk worden onderscheiden van de voorwaarde betreffende de nettoschepping van arbeidsplaatsen.

(25) Volgens Confindustria is het niet juist te beweren dat de leer- en werkervaringsovereenkomsten niet dienen voor de nettoschepping van arbeidsplaatsen omdat de wet niet voorziet in de verplichting het aantal personeelsleden van de onderneming uit te breiden. Een dergelijke bewering kan volgens Confindustria niets afdoen aan de betekenis van een objectieve waarneming van de Italiaanse arbeidsmarkt, waar de leer- en werkervaringsovereenkomsten een fundamenteel instrument vormen.

(26) Confindustria merkt op dat de leeftijdsgrens voor de categorie „jongeren” niet in alle landen gelijk kan zijn. Uit de statistische gegevens van Eurostat over de werkgelegenheid in Europa in 1995 blijkt niet alleen de geldigheid van deze stelling, maar ook dat in Italië de werkloosheid in de door de Commissie betwiste leeftijds-

klasse boven het Europese gemiddelde ligt. Het aantal werklozen in de leeftijdsklasse 29-32 jaar is bovendien gelijk aan dat in de leeftijdsklasse 25-29 jaar: dit rechtvaardigt de noodzaak om werkgelegenheidssteun te verlenen voor de gehele leeftijdsklasse 25-32 jaar.

Tabel 1

Werkloosheid in Europa per leeftijdsklasse — 1995

(ontleend aan de door Confindustria verstrekte gegevens)

Leeftijdsklasse	Europa (gemiddelde van de 15)	Italië
20-24	20,8	31,7
25-29	13,4	17,7
30-34	10,1	10,9

Bron: Eurostat.

(27) Confindustria vergelijkt voorts de leeftijdsklasse 15-29 jaar en 25-34 jaar: volgens haar blijkt uit navolgende tabel dat in de regio's van Noord-Italië weliswaar een belangrijk verschil bestaat tussen de werkloosheid van 49,7% voor de klasse 15-24 jaar en van 40,4% voor de klasse 25-34 jaar, maar dat het verschil veel kleiner wordt voor de regio's van Zuid-Italië, waar de werkloosheid 45% voor de leeftijdsklasse 15-24 jaar en 45,5% voor de klasse 25-34 jaar bedraagt. Hieruit blijkt dat in Zuid-Italië de werkloosheid ook boven de leeftijd van 25 jaar zeer hoog blijft.

Tabel 2

Werkzoekenden tussen 15 en 39 jaar — percentages per leeftijdsklasse en geografische verdeling

(april 1995)

	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39
Noorden	13,0	36,7	26,0	14,4	10,0
Centrum	10,4	37,0	26,0	16,7	9,9
Zuiden	12,3	32,7	28,6	16,9	9,5
Italië	12,1	34,5	27,5	16,2	9,7

Bron: Istat.

(28) Voor de jongeren die een universitair diploma hebben behaald (leeftijdsklasse 25-34 jaar) is het verschil tussen het percentage werklozen in Italië en het Europese gemiddelde nog groter: in vergelijking met een Europees gemiddelde van 8,9% bedraagt de werkloosheid onder jongeren met een universitair diploma in Italië 20,4%.

⁽⁶⁾ PB C 213 van 23.7.1996, blz. 4.

⁽⁷⁾ Zie voetnoot 1.

Tabel 3

Werkloosheid in Europa voor de leeftijdsklasse 25-34 naar opleidingsniveau — 1995

(ontleend aan de door Confindustria verstrekte gegevens)

Opleidingsniveau	Europa (gemiddelde van de 15)	Italië
Universitair diploma	8,9	20,4
Middelbareschooldiploma	9,6	12,8
Schoolplicht	17,2	14,6

Bron: Eurostat.

- (29) In haar opmerkingen toont Confindustria aan dat de jeugdwerkloosheid betrekking heeft op een zeer brede leeftijdsklasse en dat het vooral gaat om personen die moeilijkheden ondervinden om een stabiele positie op de arbeidsmarkt te verwerven, ondanks het feit dat zij een universitair diploma bezitten. Deze situatie betreft vooral de Mezzogiorno en de leeftijdsgrens van 25 jaar blijkt in dit verband te laag.
- (30) De leer- en werkervaringsovereenkomsten hebben ten doel de werknemers technische en theoretische kennis bij te brengen zodat zij gemakkelijker toegang tot de arbeidsmarkt krijgen. Het gebrek aan flexibiliteit bij de toepassing van de richtsnoeren ten aanzien van de bepaling van de categorie „jongeren” schijnt onverklaarbaar. Confindustria bestrijdt de argumenten van de Commissie, die het stelsel van de leer- en werkervaringsovereenkomsten als bedrijfssteun aanmerkt. Zij wijst erop dat er geen verband bestaat tussen de (eventuele) uitsluiting van een deel van de begunstigden (die van boven de 25 jaar) uit de categorie „jongeren” en het feit dat de leer- en werkervaringsovereenkomsten niet dienen waarvoor zij zouden moeten dienen en derhalve bedrijfssteun zijn.
- (31) Confindustria merkt ook op dat enkele sociologische onderzoeken aantonen dat jongeren tussen 29 en 32 jaar specifieke moeilijkheden hebben om toegang tot de arbeidsmarkt te krijgen doordat de werkgevers bij gelijke beroepskwalificaties liever jongere kandidaten in dienst nemen. Beide groepen zijn op zoek naar een eerste baan: de jongeren met een universitair diploma, dat wil zeggen zij die zijn afgestudeerd en tot de arbeidsmarkt willen toetreden, zijn in Italië dikwijls ouder dan 25 jaar. De periode van de universitaire studie loopt gemiddeld af tussen 23 en 25 jaar en de mannen moeten dan nog in militaire dienst. Uit de door Confindustria voorgelegde statistische gegevens blijkt dat 75% van de Italiaanse studenten ouder zijn dan 25 jaar wanneer zij hun universitaire diploma behalen, en dat 50% dit diploma niet eerder behaalt dan op de leeftijd van 26,8 jaar.
- (32) Uit de statistische gegevens betreffende de gemiddelde periode gedurende welke naar werk wordt gezocht, blijkt dat het verschijnsel jeugdwerkloosheid niet beperkt

is tot de leeftijdsklasse onder de 25 jaar, want het aantal werklozen tussen 25 en 32 jaar komt overeen met het aantal werkloze jongeren onder de 25 jaar.

Tabel 4

Verdeling naar leeftijd van de universitaire diploma's (1995)

(ontleend aan de door Confindustria verstrekte gegevens)

Land	Leeftijd bij het eerste kwartiel	Leeftijd bij de mediaan	Leeftijd bij het derde kwartiel	Normale leeftijd
Oostenrijk	25,6	27,3	29,6	22-25
België (Vlaamse Gemeenschap)	20,5	22,0	23,3	22-24
Denemarken	26,5	28,2	30,5	25-27
Finland	26,1	27,6	29,9	25-26
IJsland	24,7	26,0	28,0	25,0
Italië	25,5	26,8	28,7	23,0
Nederland	23,8	25,3	28,0	23,0
Nieuw-Zeeland	21,7	22,7	24,7	23,0
Noorwegen	23,8	25,2	27,5	24,0
Spanje	23,9	25,3	41,0	23,0
Zweden	25,3	26,3	29,4	23-24

Bron: OESO.

- (33) Confindustria heeft voorts uiteengezet dat de gemiddelde periode gedurende welke naar een baan wordt gezocht, toeneemt met de leeftijd. Dit geldt in het bijzonder voor houders van een universitair diploma, die gemiddeld 14 maanden werkloos blijven voor de leeftijdsklasse tussen 15 en 24 jaar, 20 maanden voor die tussen 25 en 29 jaar en 37 maanden voor die tussen 30 en 39 jaar. Voor het totale aantal werkzoekenden bedraagt de duur van de werkloosheid 24 maanden tussen 15 en 24 jaar. Boven die leeftijd neemt de werkloosheidsperiode toe tot 36 maanden tussen 25 en 29 jaar en tot 37 maanden tussen 30 en 39 jaar.

Tabel 5

Werkzoekenden naar leeftijdsklasse en duur van de periode gedurende welke naar werk wordt gezocht — gemiddelde 1997

(ontleend aan de door Confindustria verstrekte gegevens)

(× 1 000)

Duur	Klasse 15-24	Klasse 25-29
Minder dan 1 maand	55	27
Van 2 tot 3 maanden	79	39

Duur	Klasse 15-24	Klasse 25-29
Van 4 tot 5 maanden	51	33
Van 6 tot 11 maanden	146	69
Van 12 tot 13 maanden	245	116
24 maanden en meer	432	353
Gegevens niet beschikbaar	19	14
Totaal	1 038	652

Bron: Istat.

Tabel 6

Gemiddeld aantal maanden gedurende welke naar werk wordt gezocht, per persoon (1997)

(ontleend aan de door Confindustria verstrekte gegevens)

Leeftijdsklasse	Afgestudeerden/ Gedoctoreerden	Totaal
15-24	14	24
25-29	20	36
30-39	37	37
40-49	34	34
50 en ouder	30	32

Bron: Istat.

- (34) Uit de door Confindustria verstrekte statistische gegevens betreffende de in 1992 afgestudeerde personen blijkt dat drie jaar na het behalen van het diploma meer dan 50% van de afgestudeerden nog geen vast werk heeft gevonden en dat 23% nog werk zoekt. De gegevens vermelden voorts dat 93% van de jongeren onder 24 jaar en 45,7% van die tussen 25 en 34 jaar nog thuis woont. Volgens Confindustria blijkt dat werkloosheid een belemmering vormt voor de zelfstandigheid van jongeren boven 25 jaar.

- (35) Met betrekking tot de selectiviteit van de maatregel in kwestie is Confindustria van mening dat de Commissie zichzelf tegensprekt in haar motivering betreffende de niet-toepasselijkheid van de regionale afwijkingen. Indien de Commissie aanneemt dat de steun bestaat uit het extra voordeel dat voortvloeit uit de leer- en werkervaringsovereenkomsten die zijn gesloten door in regio's met een ontwikkelingsachterstand gevestigde ondernemingen, kan zij de regionale afwijking niet weigeren wegens het algemene karakter van de maatregel. Aangezien de steun wordt gevormd door het differentiële deel met regionale specificiteit in vergelijking met de alge-

mene maatregel, is de bewering van de Commissie⁽⁸⁾, volgens welke de steun niet beperkt is tot de gebieden die in aanmerking komen voor de afwijkingsbepaling omdat hij op het hele nationale grondgebied van toepassing is, nauwelijks steekhoudend. Het onderzoek van de afwijkingen waarin het Verdrag voorziet, dient derhalve te worden uitgevoerd ten aanzien van dat deel van het voordeel.

- (36) Confindustria verklaart voorts dat de beweringen van de Commissie volgens welke de maatregelen ongeschikt zijn om de structurele handicaps van de regio's met een ontwikkelingsachterstand te overwinnen, onvoldoende gemotiveerd worden. Indien men ervan uitgaat dat de voordelen moeten worden onderzocht op grond van de afwijking van artikel 87, lid 3, en niet op grond van de richtsnoeren betreffende werkgelegenheidssteun, zijn er volgens Confindustria geen redenen waarom de steun, die afhankelijk wordt gesteld van een zeer duur beroepsopleidingsprogramma en in intensiteit varieert naar gelang van de ernst van de structurele problemen, niet in aanmerking zou komen voor een afwijking.
- (37) De verbintenis van de werkgever om een opleiding te geven, vormt een tegenprestatie voor de verleende steun⁽⁹⁾. Dit is een bijdrage die geen verband houdt met de initiële investering, maar die wordt geconcretiseerd in de financiële en organisatorische inspanning voor het geven van opleidingscursussen. De richtsnoeren betreffende werkgelegenheidssteun schrijven voor dat de toekenning van de steun gepaard moet gaan met een actie tot opleiding of kwalificatie van de betrokken werknemer.
- (38) Volgens Confindustria wordt de twijfel van de Commissie onvoldoende gemotiveerd wanneer zij beweert dat „de steun niet in aanmerking kan komen voor de regionale afwijkingen in artikel 87, lid 3, onder a) en c), omdat het niet om investeringssteun gaat”. Aangezien die bepaling wordt vermeld als rechtsgrond in punt 20 van de richtsnoeren betreffende werkgelegenheidssteun, begrijpt Confindustria niet om welke redenen de maatregelen in kwestie niet in aanmerking zouden komen voor de afwijking op grond van die bepaling, alleen omdat het niet om investeringssteun gaat. In het onderhavige geval wordt de initiële investering hoe dan ook vervangen door een financiële en organisatorische verbintenis van de werkgever.

III.2. Steun voor de omzetting van leer- en werkervaringsovereenkomsten in overeenkomsten van onbepaalde duur

- (39) Confindustria betwist dat de steun voor de omzetting van leer- en werkervaringsovereenkomsten in overeenkomsten van onbepaalde duur kan worden aangemerkt

⁽⁸⁾ Punt 12.6 van het schrijven van de Commissie van 17 augustus 1998 (zie voetnoot 1).

⁽⁹⁾ Ter staving van deze stelling verwijst Confindustria naar het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen van 17 september 1980, zaak 730/79, (Philip Morris/Commissie), Jurisprudentie 1980, blz. 2671.

als bedrijfssteun. Voor de motivering verwijst zij naar haar opmerkingen betreffende de leer- en werkervaringsovereenkomsten (zie overwegingen 20-38).

IV. OPMERKINGEN VAN DE ITALIAANSE AUTORITEITEN

IV.1. Leer- en werkervaringsovereenkomsten

- (40) Volgens de Italiaanse autoriteiten vormen de leer- en werkervaringsovereenkomsten een van de belangrijkste instrumenten voor de toegang tot de arbeidsmarkt, een essentieel element van de strategie van de regering voor de bestrijding van de werkloosheid en voor de aanmoediging van de indienstneming van personen in de leeftijd tussen 16 en 32 jaar. Dit instrument is trouwens bijzonder belangrijk voor de gebieden van Zuid-Italië waar ernstige werkloosheid heerst.

De Italiaanse autoriteiten wijzen erop dat de leer- en werkervaringsovereenkomsten ten doel hebben de toetreding tot of de wederintrede op de arbeidsmarkt te bevorderen van personen die wegens hun leeftijd of wegens bijzondere omstandigheden toetredingsmoeilijkheden ondervinden.

- (41) Ten aanzien van de leeftijdsklasse tussen 16 en 25 jaar zijn de Italiaanse autoriteiten van mening dat de maatregel in kwestie niet onverenigbaar met het Verdrag is, omdat deze klasse moet worden beschouwd als een minder begunstigde categorie. Aan de voorwaarde van nettoschepping van arbeidsplaatsen gedurende een referentieperiode behoeft derhalve niet te worden voldaan.
- (42) De Italiaanse autoriteiten rechtvaardigen bovendien de toepassing van de maatregelen in kwestie op de leeftijdsklasse tussen 26 en 32 jaar door deze ook te rekenen tot de categorieën die specifieke moeilijkheden ondervinden: de tot deze leeftijdsklasse behorende personen zijn langdurig werklozen of kunnen worden gelijkgesteld met jongeren onder de 26 jaar gezien de werkgelegenheidssituatie in de Italiaanse context.
- (43) Ter ondersteuning van deze argumentatie wijzen de Italiaanse autoriteiten erop dat volgens de statistische gegevens van de jaren 1994-1996 voor de leeftijdsklasse 25-32 jaar het percentage geregistreerde werklozen op

nationaal niveau 34,3% bedroeg in 1994, 33,1% in 1995 en 32,8% in 1996. Voor Zuid-Italië zijn de percentages hoger met respectievelijk 39%, 37% en 36,4%. Volgens deze statistische gegevens is het percentage geregistreerde werklozen voor de leeftijdsklasse 19-24 jaar lager dan voor de leeftijdsklasse 25-32 jaar en bedraagt het 31,7%, 31,1% en 30,8% voor dezelfde jaren. In het schrijven van de Italiaanse autoriteiten van 5 maart 1999 vindt men deze gegevens betreffende de leeftijdsklasse 25-32 jaar (tabel 7).

Tabel 7

Percentage geregistreerde werklozen — leeftijdsklasse 25-32 jaar

(door de Italiaanse autoriteiten verstrekte gegevens)

	Italië	Zuid-Italië
1994	34,3	39
1995	33,1	37
1996	32,8	36,4

Bron: Ufficio provinciale del lavoro.

- (44) De Italiaanse autoriteiten schetsen voorts de situatie van de jongeren met een universitair diploma voor wie de gemiddelde leeftijd van toetreding tot de arbeidsmarkt hoog is (27 jaar) en geconcentreerd is in de leeftijdsklasse tussen 30 en 34 jaar. Bij schrijven van 5 maart 1999 hebben de Italiaanse autoriteiten uitgelegd dat de leeftijd van toegang tot de arbeidsmarkt het tijdstip van de eerste indienstneming is (de tijd die nodig is om toegang tot de arbeidsmarkt te verkrijgen, is de periode tussen de verwerving van het diploma en de eerste indienstneming). De Italiaanse autoriteiten wijzen er bovendien op dat het universitair diploma niet de mogelijkheid verleent de beroepen uit te oefenen waarvoor een staatsexamen vereist is. 42,3% van de studenten behalen hun diploma tussen 27 en 34 jaar, 4,4% is ouder dan 35 jaar en 15,8% tussen 23 en 24 jaar. Op het tijdstip van het onderzoek had 33,3% van de afgestudeerden geen werk. In Zuid-Italië was dit percentage gelijk aan 46,6%.

Tabel 8

Leeftijd waarop een universitair diploma wordt behaald — 1995

(ontleend aan de door de Italiaanse autoriteiten verstrekte gegevens)

Leeftijd	< 23	24	25	26	27	28	29	30-34	35-39	> 40	Totaal
%	4,0	11,8	18,8	18,7	14,3	10,2	6,5	11,3	2,7	1,7	100

Bron: Istat.

(45) Nog steeds volgens de Italiaanse autoriteiten bedraagt voor de leeftijdsklasse 25-39 jaar de werkloosheid onder houders van een universitair diploma 12,4%, dat is hoger dan de werkloosheid onder personen van dezelfde leeftijd, maar met een diploma van lager middelbaar onderwijs (10,9%) of van hoger middelbaar onderwijs (10,8%), die over meer tijd beschikken om de problemen in verband met de eerste toetreding tot de arbeidsmarkt het hoofd te bieden. Volgens de Italiaanse autoriteiten is de hogere werkloosheid onder personen met een universitair diploma vooral toe te schrijven aan de aanvankelijke moeilijkheden om toegang te krijgen tot de arbeidsmarkt. In de zuidelijke regio's worden deze moeilijkheden nog verergerd door de slechtere vooruitzichten op werk en door een moeilijker overgang van school naar werk. In deze regio's is de werkloosheid onder afgestudeerden echter lager dan onder jongeren met een middelbareschooldiploma (17,4% tegen 20,7%).

Tabel 9

Werkloosheid in de leeftijdsklasse 25-39 jaar naar diploma

(ontleend aan de door de Italiaanse autoriteiten verstrekte gegevens)

	Italië	Zuid-Italië
Universitair diploma	12,4	17,4
Diploma van lager middelbaar onderwijs	10,9	20,7
Diploma van hoger middelbaar onderwijs	10,8	20,7

Bron: Istat.

(46) De Italiaanse autoriteiten merken op dat de voor het vinden van werk benodigde periode bijzonder lang is voor personen van 25 tot 39 jaar en deze gegevens vertonen een tendens tot stijging in de periode 1995-1997.

Tabel 10

Gemiddeld aantal maanden waarin naar werk wordt gezocht, per persoon (1997)

(ontleend aan de door de Italiaanse autoriteiten verstrekte gegevens)

Leeftijdsklasse	1995	1996	1997
15-24	22	23	24
25-29	33	34	36
30-39	33	36	37
40-49	31	34	34
50 en ouder	30	31	32
Gemiddelde	28	30	32

Bron: Istat.

(47) Uit andere door de Italiaanse autoriteiten verstrekte statistische gegevens blijkt dat in Zuid-Italië de voor het vinden van een arbeidsplaats benodigde periode voor de houders van een universitair diploma is gestegen van 36,3 maanden in 1995 tot 39 maanden in 1996 en 44,3 maanden in 1997. OP nationaal niveau bedraagt deze periode 26,8 maanden in 1995, 27,9 maanden in 1996 en 28,3 maanden in 1997.

(48) Uit het door het Istituto Nazionale di Statistica (Istat) gepubliceerde tweede verslag over de situatie van de jongeren betreffende het jaar 1997 blijkt dat in de leeftijdsklasse 15-24 jaar 65% van de werklozen verklaart dat de voor het vinden van werk benodigde periode langer is dan een jaar (langdurige werkloosheid), terwijl 14% en 19% verklaart te hebben gezocht gedurende een periode tussen zes en elf maanden of van minder dan zes maanden. Volgens deze gegevens treft de langdurige werkloosheid 46% van het totale aantal werklozen die hun baan zijn kwijtgeraakt, en 74% van degenen die op zoek zijn naar een eerste baan. Voor de leeftijdsklasse 25-34 jaar bedraagt de langdurige werkloosheid 78%, terwijl 15% van de werklozen verklaart minder dan zes maanden naar werk te hebben gezocht en 11% tussen zes en elf maanden. In dit geval treft de langdurige werkloosheid 55% van de werklozen die hun baan zijn kwijtgeraakt en 86% van degenen die hun eerste arbeidsplaats zoeken.

(49) De Italiaanse autoriteiten hebben bovendien statistische gegevens over ongehuwden voorgelegd om daaruit gegevens over het thuis blijven wonen af te leiden ter ondersteuning van de stelling dat de leeftijdsgrenzen voor de categorie „jongeren” moeten worden verhoogd. De resultaten van de statistische bewerkingen wijzen uit dat in de leeftijdsklasse 15-24 jaar de ongehuwden 29,2% van de bevolking vormen voor de jaren 1995, 1996 en 1997. Indien de categorie „jongeren” wordt uitgebreid tot 34 jaar, worden deze percentages respectievelijk 36,6% (1995), 37,1% (1996) en 37,4% (1997).

(50) Volgens een onderzoek van Censis (Tweeëndertigste verslag over de sociale toestand van het land, 1998) is het gezin van essentieel belang om de moeilijkheden van de gezinsleden te compenseren op het niveau van het beschikbare inkomen en het werk. In 1995 woonde nog 87% van de jongeren van 20-24 jaar bij hun ouders en voor de jongeren van 25-29 jaar was dit 56%.

Tabel 11

Percentage ongehuwden in de totale bevolking

(ontleend aan de door de Italiaanse autoriteiten verstrekte gegevens)

Leeftijdsklasse	1995	1996	1997
≤ 14	15,3	15,3	15,3
15-19	6,7	6,7	6,7
20-24	7,2	7,2	7,2

Leeftijdsklasse	1995	1996	1997
25-29	5,2	5,5	5,7
30-34	2,2	2,4	2,5

Bron: Istat.

- (51) De Italiaanse autoriteiten merken op dat de werkloosheid voor 1995 zeer hoog is voor het zuiden en de eilanden. Voor de leeftijdsklasse 25-39 jaar bedraagt de werkloosheid meer dan 50% en voor de daaropvolgende leeftijdsklassen zijn de percentages duidelijk hoger dan in het noorden en het centrum.

Tabel 12

Werkloosheid naar leeftijdsklasse en gebied (noorden, centrum, zuiden en eilanden) (1995)

(ontleend aan de door de Italiaanse autoriteiten verstrekte gegevens)

Gebied	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39
Noorden	24,2	18,1	8,9	5,2	4,1
Centrum	34,9	33,7	17,2	9,8	6,4
Zuiden en eilanden	56,4	55,0	34,0	21,1	13,3

Bron: Ministerie van Arbeid.

- (52) De jaren 1996 en 1997 vertonen een soortgelijke situatie met een hogere werkloosheid in Zuid-Italië. Ook de ontwikkeling in de tijd vertoont een ander beeld voor het noorden, het centrum en het zuiden. In de noordelijke regio's is de daling van de werkloosheid constant voor de leeftijdsklassen 15-19 jaar (24,2% in 1995 en 22,7% in 1997) en 20-24 jaar (18,1% in 1995 en 17,3% in 1997). Midden-Italië wordt gekenmerkt door een stijging van de werkloosheid in de leeftijdsklasse 25-29 jaar, terwijl voor de zuidelijke regio's het percentage uitsluitend voor de leeftijdsklasse 15-19 jaar daalt. De werkloosheid voor de leeftijdsklasse 24-29 jaar bijvoorbeeld stijgt van 34% in 1995 tot 36,5% in 1997.

- (53) De Italiaanse autoriteiten vermelden bovendien dat de in het „Tweede verslag over de situatie van de jongeren” gepubliceerde onderzoekresultaten uitwijzen dat op een totaal van 2 805 000 werkzoekenden in 1997 37% behoort tot de leeftijdsklasse 15-24 jaar en 38% tot de leeftijdsklasse 25-34 jaar. In totaal bestaat 75% van de werkzoekenden uit personen tussen 15 en 34 jaar. Het belangrijkste kenmerk is dat 54% van deze werklozen van 15-34 jaar op zoek is naar een eerste baan.

- (54) De Italiaanse autoriteiten hebben ook gegevens verschaft betreffende de werkloosheid uitgesplitst naar leeftijdsklasse, opleidingsniveau en gebied. Zij hebben erop gewezen dat in de noordelijke en centrale regio's de werkloosheid gerelateerd aan het opleidingsniveau niet sterk gediversifieerd is, terwijl in de zuidelijke regio's een groter verschil kan worden waargenomen: 12,5% voor degenen die een doctoraat of een specialisatie hebben, en 34% voor personen met een universiteitsdiploma en universiteitsstudenten.

Tabel 13

Werkloosheid, uitgesplitst naar leeftijdsklasse en opleidingsniveaus in Zuid-Italië (1995)

(door de Italiaanse autoriteiten verstrekte gegevens)

Leeftijdsklasse	Doctoraat of specialisatie	Universitair diploma	Universitair diploma (korte opleiding)	Gediplomeerden die toegang tot de universiteit hebben	Gediplomeerden die geen toegang tot de universiteit hebben	Middelbareschool-diploma	Lagerschool-diploma	Totaal
15-19	0,0	0,0	0,0	44,2	25,5	20,0	22,2	24,2
20-24	0,0	25,0	25,0	24,5	15,3	13,9	12,0	18,1
25-29	0,0	23,9	12,5	7,9	7,4	7,5	12,8	8,9
30-34	0,0	7,9	6,7	3,7	4,7	5,4	9,3	5,1
35-39	0,0	2,5	0,0	2,5	3,5	5,1	6,9	4,0
Totaal	0,0	10,6	8,3	10,2	9,1	8,8	9,9	9,5

Bron: Ministerie van Arbeid.

- (55) De Italiaanse autoriteiten wijzen erop dat de ontwikkeling in de tijd van de werkloosheid een stijging vertoont in de jaren 1995, 1996 en 1997, en dat deze tendens tot stijging sterker is in het centrum en het zuiden. In dit laatste gebied is er bovendien een groter verschil tussen de werkloosheidspercentages afhankelijk van het opleidingsniveau.
- (56) De Italiaanse autoriteiten merken voorts op dat de bij de leer- en werkervaringsovereenkomsten verplicht gestelde opleidingsactie moet worden gezien als een van de ondernemingen verlangde tegenprestatie. Deze verplichte opleiding is niet beperkt tot het bij de wet voorgeschreven minimumaantal uren, maar ook het opdoen van werkervaring op de arbeidsplaats moet worden meegerekend. De Italiaanse autoriteiten merken op dat in vele gevallen de steun voor beroepsopleiding of omscholing niet binnen de werkingssfeer van de artikelen 87 en 88 valt. Wanneer deze maatregelen echter binnen de werkingssfeer van artikel 87, lid 1, vallen, krijgen zij een gunstige beoordeling van de Commissie.
- (57) In dit verband hebben de Italiaanse autoriteiten gegevens voorgelegd over de berekening van de opleidingskosten en van het effect daarvan op de aan de werkgevers toegekende voordelen: op een maximumvoordeel (gebaseerd op een vermindering van de socialezekerheidsbijdragen met 100%) per jaar en per werknemer van 11 282 256 ITL. (5 826,80 EUR) zijn de geraamde opleidingskosten gelijk aan 1 575 000 ITL (813,42 EUR). Dit bedrag moet nog worden vermeerderd met de kosten verbonden aan de opleiding gedurende het werk.
- (58) Ten aanzien van de verhoging van de leeftijdsgrens tot boven 32 jaar door de regionale autoriteiten verklaren de Italiaanse autoriteiten dat de situatie als volgt is: 35 jaar voor de regio Lazio, 38 jaar voor Calabrië, 40 jaar voor Campania, Abruzzo en Sardinië, 45 jaar voor Basilicata, Molise, Apulië en Sicilië.
- (59) Ten slotte wijzen de Italiaanse autoriteiten op het tijdelijke karakter van de steun die gedurende ten hoogste twee jaar wordt toegekend.

IV.2 Steun voor de omzetting van leer- en werkervaringsovereenkomsten in overeenkomsten van onbepaalde duur

- (60) De Italiaanse autoriteiten merken op dat de steunregeling in overeenstemming is met de communautaire richtsnoeren die de instandhouding van geschapen arbeidsplaatsen bevorderen. De verduurzaming van de leer- en werkervaringsovereenkomsten komt overeen met nettoschepping van arbeidsplaatsen doordat een dergelijke omzetting onzekere arbeidsplaatsen stabiel maakt. De met een leer- en werkervaringsovereenkomst in dienst genomen werknemers mogen niet tot het personeelsbestand van de onderneming in kwestie worden gerekend om na te gaan of er daadwerkelijk nieuwe

arbeidsplaatsen zijn geschapen. Bovendien merken de Italiaanse autoriteiten op dat zonder dergelijke maatregelen de werkgevers gebruik zouden maken van andere vormen van overeenkomsten van bepaalde duur.

- (61) Ten slotte wijzen de Italiaanse autoriteiten erop dat deze interpretatie hoe dan ook door de Commissie is bevestigd toen zij haar goedkeuring heeft gehecht aan de bij de regionale wet (Sicilië) nr. 30 van 7 augustus 1997 ingevoerde steunregeling⁽¹⁰⁾.

V. BEOORDELING

V.1 Leer- en werkervaringsovereenkomsten

V.1.a) Steunkarakter van de maatregelen waarin is voorzien voor de leer- en werkervaringsovereenkomsten

- (62) De leer- en werkervaringsovereenkomsten, zoals geregeld bij wet nr. 863/84, vormden geen steun in de zin van artikel 87, lid 1, maar een algemene maatregel. De voordelen waren immers eenvormig, automatisch, zonder onderscheid en op basis van objectieve criteria van toepassing op alle ondernemingen.
- (63) De wijzigingen die in 1990 bij wet nr. 407/90 in deze regeling zijn aangebracht, hebben de aard van deze maatregelen veranderd. Op grond van de nieuwe bepalingen variëren de toegekende verminderingen afhankelijk van de plaats van vestiging van de begunstigde onderneming en de sector waartoe deze behoort. Daardoor genieten sommige ondernemingen grotere verminderingen dan hun concurrenten.
- (64) De selectieve verminderingen die bepaalde ondernemingen begunstigen ten opzichte van andere ondernemingen van dezelfde lidstaat, ongeacht of de selectiviteit plaatsvindt op individueel, regionaal of sectoraal niveau, vormen voor wat betreft het verschil in vermindering staatsteun in de zin van artikel 87, lid 1, van het Verdrag, die de mededinging vervalst en het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig kan beïnvloeden.

Dit verschil begunstigt in feite de ondernemingen die in bepaalde regio's van het Italiaanse grondgebied werkzaam zijn, en wel in de mate waarin deze steun niet wordt toegekend aan in andere regio's gevestigde ondernemingen.

- (65) Deze steun vervalst de mededinging, aangezien hij de financiële positie en de actiemogelijkheden van de begunstigde ondernemingen versterkt in vergelijking met hun concurrenten die deze steun niet ontvangen. Voorzover dit effect zich doet gevoelen in het kader van

⁽¹⁰⁾ Staatssteun N 692/97.

het intracommunautaire handelsverkeer, worden de concurrenten benadeeld door de steun.

- (66) Met name vervalst deze steun de mededinging en beïnvloedt hij het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig, voorzover de begunstigde ondernemingen een deel van hun productie uitvoeren naar andere lidstaten; zelfs indien de ondernemingen niet uitvoeren, wordt de nationale productie toch begunstigd doordat de steun het voor in andere lidstaten gevestigde ondernemingen moeilijker maakt hun producten naar de Italiaanse markt uit te voeren⁽¹⁾.
- (67) Om bovengenoemde redenen zijn de maatregelen in kwestie in principe verboden krachtens artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 62, lid 1, van de EER-overeenkomst en kunnen zij niet verenigbaar met de gemeenschappelijke markt worden geacht, tenzij één van de daar vermelde uitzonderingen erop van toepassing is.
- (68) Formeel gezien had de regeling bij de Commissie moeten worden aangemeld toen het nog om een voornemen ging, zoals voorgeschreven bij artikel 88, lid 3. Bij gebrek aan een dergelijke kennisgeving door de Italiaanse regering is de steun onwettig voor het communautaire recht, aangezien de bepalingen van artikel 88, lid 3, van het Verdrag niet zijn nageleefd, en kan hij slechts verenigbaar met de gemeenschappelijke markt worden geacht indien hij in aanmerking komt voor één van de afwijkingen waarin het Verdrag voorziet.

V.1.b) *Verenigbaarheid van de leer- en werkervaringsovereenkomsten*

- (69) Na te hebben vastgesteld dat de maatregelen in kwestie het karakter van staatssteun hebben in de zin van artikel 87, lid 1, van het Verdrag, moet de Commissie beoordelen of zij verenigbaar met de gemeenschappelijke markt kunnen worden geacht op grond van artikel 87, leden 2 en 3.
- (70) De Commissie is van mening dat de steun niet in aanmerking komt voor de afwijkingen als bedoeld in artikel 87, lid 2, omdat het niet gaat om steunmaatregelen van sociale aard in de zin van artikel 87, lid 2, onder a), en evenmin om steunmaatregelen tot herstel van de schade veroorzaakt door natuurrampen of andere buitengewone gebeurtenissen in de zin van artikel 87, lid 2, onder b), en ook niet om steunmaatregelen zoals bedoeld in artikel 87, lid 2, onder c). Ook kan de steun niet in aanmerking komen voor de regionale afwijkingen zoals bedoeld in artikel 87, lid 3, onder a) en c), omdat het niet gaat om investeringssteun. Om evidente redenen zijn de afwijkingen van artikel 87, lid 3, onder b) en d), evenmin van toepassing.

(71) In de richtsnoeren betreffende werkgelegenheidssteun⁽¹²⁾ staat dat de Commissie in principe positief staat tegenover steun:

— betreffende werklozen

en

— voor de schepping van nieuwe arbeidsplaatsen (nettoschepping) in het MKB en in de gebieden die voor regionale steun in aanmerking komen

of

— om de aanwerving te bevorderen van bepaalde categorieën werknemers die het bijzonder moeilijk hebben om tot de arbeidsmarkt toe te treden of opnieuw een arbeidsplaats te vinden, en dit in het gehele grondgebied; in dit geval is het voldoende dat de vacature ontstaan is door natuurlijk verloop en niet ten gevolge van een ontslag.

(72) In de richtsnoeren wordt voorts bepaald dat de Commissie ervoor moet zorgen dat „het steunniveau niet hoger is dan noodzakelijk om de schepping van arbeidsplaatsen te stimuleren” en dat een zekere stabiliteit van de geschapen arbeidsplaats is verzekerd.

(73) In de communautaire richtsnoeren staat voorts dat de Commissie ook steun voor het behoud van de werkgelegenheid kan toestaan op voorwaarde dat deze wordt toegekend in regio's die in aanmerking komen voor de uitzondering van artikel 87, lid 3, onder a), en dat de voor bedrijfssteun geldende voorwaarden worden nageleefd. Deze regels houden in dat dit soort steun beperkt moet zijn in de tijd, degressief, bedoeld om een structurele achterstand weg te werken en een duurzame ontwikkeling te bevorderen, met inachtneming van de voor de gevoelige sectoren geldende regels.

(74) Op grond van de informatie die in het kader van de onderhavige procedure is geverifieerd, is de Commissie van mening dat de steun voor indienstneming op basis van leer- en werkervaringsovereenkomsten de volgende kenmerken vertoont:

— hij betreft niet uitsluitend de indienstneming van werknemers die een eerste baan zoeken of werkloos zijn doordat zij hun vorige baan zijn kwijtgeraakt, aangezien dit vereiste niet is opgenomen in de Italiaanse wetgeving;

— hij is niet bestemd voor de nettoschepping van arbeidsplaatsen zoals bedoeld in de richtsnoeren betreffende werkgelegenheidssteun⁽¹³⁾, hoewel in de voorafgaande periode geen ontslagen mogen hebben plaatsgevonden;

— hij is bestemd voor de indienstneming van bepaalde categorieën werknemers die moeilijkheden ondervin-

⁽¹⁾ Arrest van 13 juli 1988 in zaal 102/87, SEB Jurisprudentie 1988, blz. 4067.

⁽¹²⁾ Zie voetnoot 5.

⁽¹³⁾ Zie voetnoot 5.

den bij de toetreding tot of de wederintrede op de arbeidsmarkt. Gezien de zeer hoge leeftijdsgrens (32 jaar) moet worden beoordeeld of de opmerkingen van de Italiaanse autoriteiten en van belanghebbenden over de definitie van „benadeelde categorieën” in verband kunnen worden gebracht met de bepalingen van de richtsnoeren betreffende werkgelegenheidssteun. De afbakening van de categorie „jongeren” wordt aldus één van de voornaamste elementen voor de beoordeling van de verenigbaarheid van de regeling met de gemeenschappelijke markt.

(75) De steunregeling geldt voor werknemers in de leeftijdsklasse tussen 16 en 32 jaar, die volgens de Italiaanse autoriteiten moet worden geacht benadeelde categorieën te omvatten die het moeilijk hebben om tot de arbeidsmarkt toe te treden of opnieuw een arbeidsplaats te vinden doordat zij behoren tot de categorie „jongeren” of tot de categorie „langdurig werklozen”.

(76) De Commissie merkt op dat in de richtsnoeren geen leeftijdsgrens wordt vastgesteld voor de omschrijving van de categorie „jongeren”. Zoals reeds vermeld bij de inleiding van de procedure van artikel 88, lid 2, met betrekking tot de maatregelen in kwestie⁽¹⁴⁾, merkt de Commissie echter op dat bij initiatieven ten gunste van jongeren, zowel op communautair niveau als in de meeste lidstaten, als „jongeren” worden beschouwd al wie jonger is dan 25 jaar⁽¹⁵⁾. Dit uitgangspunt wordt voorts bevestigd door het Internationaal Arbeidsbureau, dat in zijn verslag over de werkgelegenheid en over de jongeren deze laatsten omschrijft als behorende tot de „leeftijdsgroep tussen 15 en 24 jaar”⁽¹⁶⁾. In het verslag staat dat de operationele definitie van het begrip jongeren sterk varieert van land tot land afhankelijk van culturele en institutionele factoren. In de geïndustrialiseerde landen en in de overgangseconomieën van Oost-Europa komt de benedengrens meestal overeen met het einde van de schoolplicht, aldus het verslag, terwijl de bovengrens variabel is⁽¹⁷⁾.

(77) Uit de door de Italiaanse autoriteiten en Confindustria verstrekte statistische gegevens blijkt dat de context van de Italiaanse arbeidsmarkt wordt gekenmerkt door een werkloosheid die ook boven de leeftijdsklasse 20-24 jaar hoog blijft.

(78) Hoewel in Zuid-Italië de werkloosheid ernstiger is, kan niet worden gesteld dat het percentage werkzoekenden

hooger is in de leeftijdsklasse 25-34 jaar dan in de leeftijdsklasse 15-24 jaar. In dit verband merkt de Commissie voorts op dat de door Confindustria vermelde percentages voor deze beide leeftijdsklassen niet overeenkomen met de verstrekte gegevens (tabel 2). Uit tabel 2, maar ook uit tabel 12, blijkt juist dat het percentage werkzoekenden belangrijk daalt in de leeftijdsklasse 25-29 jaar ten opzichte van de leeftijdsklasse 20-24. Dit is een algemeen verschijnsel voor het gehele Italiaanse grondgebied dat wordt bevestigd door andere statistische gegevens (tabel 1) die de werkloosheid in Italië vergelijken met het Europese gemiddelde.

(79) De door de Italiaanse autoriteiten verstrekte gegevens (tabel 7) vermelden een hoger percentage geregistreerde werklozen in de leeftijdsklasse 25-32 jaar dan in de leeftijdsklasse 19-24 jaar. Uit deze gegevens vloeien bovendien hogere percentages geregistreerde werklozen voort dan de door Eurostat berekende werkloosheidspercentages (tabel 1). Dit verschil is toe te schrijven aan het feit dat de statistische gegevens van Eurostat zijn gebaseerd op de definitie van werkloosheid van het Internationaal Arbeidsbureau, die uitgaat van drie criteria: zonder werk zijn, actief naar werk op zoek zijn en beschikbaar zijn om binnen twee weken aan het werk te gaan. Deze criteria worden echter niet gebruikt voor de registratie als werkloze in Italië, die dikwijls personen omvat die niet actief naar werk zoeken (bijvoorbeeld studenten die hun studie nog niet hebben afgesloten).

(80) Volgens de Commissie moeten de werkloosheidsgegevens ook voor hun ontwikkeling in de tijd in verband worden gebracht met andere gegevens, met name de gemiddelde periode gedurende welke werklozen naar werk zoeken en de gemiddelde leeftijd waarop het universitaire diploma wordt behaald.

(81) Er zij op gewezen dat het eerste element, d.w.z. de gemiddelde periode gedurende welke naar werk wordt gezocht, toeneemt met de leeftijd tot uiteindelijk 37 maanden in de leeftijdsklasse 30-39 jaar (tabel 6). Deze gegevens verklaren deels de structurele aard van de werkloosheid. De Italiaanse autoriteiten hebben gewezen op dit kenmerk van de Italiaanse arbeidsmarkt, dat trouwens nog meer in het oog springt in het zuiden, waar de werkloosheid hoger is (tabel 11). Met betrekking tot de verschillende leeftijdsklassen hebben de Italiaanse autoriteiten de resultaten van het Tweede verslag over de situatie van de jongeren voor 1997 van Istat vermeld (zie overweging 48). Uit dit verslag blijkt met name dat in de leeftijdsklasse 15-24 jaar 65% van de werklozen verklaart sedert meer dan een jaar werkzoekend te zijn (langdurige werkloosheid), dit percentage loopt op tot 68% voor de leeftijdsklasse 25-34 jaar. Op grond van deze gegevens is de Commissie derhalve van mening dat dit verschijnsel moet worden onderzocht uit hoofde van de structurele werkloosheid en niet via een verhoging van de leeftijdsgrens voor de definitie van de categorie „jongeren”.

⁽¹⁴⁾ Zie voetnoot 1.

⁽¹⁵⁾ Punt 12.3 van het schrijven van de Commissie van 17 augustus 1998 (zie voetnoot 1).

⁽¹⁶⁾ Verslag over de werkgelegenheid voor jongeren, opgesteld door het Internationaal Arbeidsbureau voor de Conferentie van ministers voor Jeugdzaken, 8-12 augustus 1998, Lissabon, punt 1.1.

⁽¹⁷⁾ Ibidem.

- (82) Langdurige werkloosheid (meer dan een jaar) vormt één van de belangrijkste kenmerken van de structurele werkloosheid en wordt in aanmerking genomen in de richtsnoeren betreffende werkgelegenheidssteun. Bij de jongeren vormen de langdurig werklozen immers één van de in die richtsnoeren vermelde benadeelde categorieën. De overvloed van jonge werkkrachten, soms met een hoog opleidingsniveau (universitair diploma), maakt de situatie van de langdurig werkloze nog moeilijker. De langdurig werkloze is immers dikwijls minder gekwalificeerd of beschikt over verouderde bekwaamheden waardoor hij op de arbeidsmarkt minder goed kan concurreren met werkzoekende jongeren, die dikwijls hoger gekwalificeerd zijn.
- (83) Voor de jongeren met een universiteitsdiploma blijkt uit de door de Italiaanse autoriteiten en Confindustria verstrekte gegevens dat het universiteitsdiploma op een relatief hoge leeftijd wordt behaald. Uit de statistische gegevens betreffende de leeftijd waarop het universitair diploma wordt behaald, blijkt dat het percentage personen dat een universitair diploma behaalt, stijgt tot de leeftijd van 25 jaar en daalt na 26 jaar (tabel 8). De meesten behalen hun diploma op de leeftijd van 24 jaar (11,8%), 25 jaar (18,8%), 26 jaar (18,7%) of 27 jaar (14,3%). De relatief hoge leeftijd waarop het diploma wordt behaald, leidt tot een late toetreding tot de arbeidsmarkt. Bij vergelijking van de Italiaanse situatie met die in andere lidstaten ziet men dat de gemiddelde leeftijd in Italië 26,8 jaar bedraagt tegen een Europees gemiddelde van 25,7 jaar.
- (84) Indien men de leeftijdsgrens voor de categorie „jongeren” op 24 jaar stelt, is het zeker dat een groot deel van de houders van een universitair diploma niet in aanmerking komt voor de op die categorie gerichte maatregelen ter bevordering van de toetreding tot de arbeidsmarkt. Slechts degenen die het diploma op de leeftijd van 23 jaar of eerder behalen, dat is 4%, zouden kunnen profiteren van maatregelen die zijn beperkt tot personen van ten hoogste 24 jaar. Wie met 24 jaar het diploma behaalt, dat is 11,8%, heeft slechts zeer weinig tijd om van die maatregelen te profiteren. In dit verband zij herinnerd aan de opmerkingen van de Italiaanse autoriteiten over het feit dat voor houders van een universitair diploma de gemiddelde leeftijd van toetreding tot de arbeidsmarkt 27 jaar bedraagt. Het betreft hier de leeftijd van de eerste indienstneming, want de periode gedurende welke wordt getracht toegang tot de arbeidsmarkt te verkrijgen, is de periode tussen het behalen van een diploma en de eerste baan. Derhalve wordt langer dan een jaar naar werk gezocht door degenen die een universitair diploma behalen voordat zij 23 jaar, 24 jaar, 25 jaar en 26 jaar oud zijn. Dit verschijnsel heeft vrij ernstige gevolgen voor de beroeps carrière van jongeren met een universitair diploma, want, zoals door het Internationaal Arbeidsbureau wordt opgemerkt, een langdurige periode van werkloosheid aan het begin van het beroepsleven kan voor altijd van invloed zijn op de werkvooruitzichten. De beoordeling van het Internationaal Arbeidsbureau heeft betrekking op de toetreding tot de arbeidsmarkt van jongeren tot 24 jaar en is gebaseerd op het feit dat werkloosheid aan het begin van iemands beroeps carrière het productiepotentieel permanent nadelig kan beïnvloeden⁽¹⁸⁾. Gezien de leeftijd waarop het universitair diploma wordt behaald, verschuift deze kritische leeftijd in feite voor de houders ervan en komt zij niet meer overeen met de leeftijdsklasse 20-24 jaar.
- (85) Op grond van het voorgaande neemt de Commissie aan dat uitsluitend voor de houders van een universitair diploma de statistische gegevens en de institutionele elementen in verband met de studieduur een uitbreiding van de categorie „jongeren” tot de leeftijdsklasse 25-29 jaar kunnen rechtvaardigen.
- (86) De Commissie merkt op dat de steun voor indienstneming door middel van leer- en werkervaringsovereenkomsten twee positieve elementen omvat voor de Italiaanse arbeidsmarkt, die wordt gekenmerkt door een ernstige structurele situatie en door zijn moeilijke toegankelijkheid voor jongeren. Het eerste betreft de opleidingsactiviteiten waarin de leer- en werkervaringsovereenkomsten voorzien, terwijl het tweede verband houdt met de voorwaarde volgens welke indienstneming met een leer- en werkervaringsovereenkomst niet is toegestaan indien de onderneming niet ten minste 50% van de werknemers wier leer- en werkervaringsovereenkomst in de afgelopen 24 maanden is verstreken, in dienst heeft gehouden. Deze voorwaarde lijkt een verdere stimulans voor de ondernemingen om het behoud van de arbeidsplaatsen voor een langere periode te garanderen.
- (87) Bij de beoordeling van de intensiteit van de aan de werkgever verleende steun moet de tegenprestatie, te weten de door de werkgever ontplooiende opleidingsactiviteit, in aanmerking worden genomen. Het betreft hier een financiële en organisatorische verbintenis die evenwel niet moet worden verward met een initiële investering. Dit laatste begrip wordt in de richtsnoeren inzake regionale steunmaatregelen⁽¹⁹⁾ gedefinieerd als „een investering in vast kapitaal ten behoeve van de oprichting van een nieuwe vestiging, de uitbreiding van een bestaande vestiging, of het starten van een activiteit die een fundamentele wijziging in het product of in het productieproces van een bestaande vestiging meebrengt”. Steun voor de schepping van arbeidsplaatsen in verband met een initiële investering vertegenwoordigt één van de vormen van investeringssteun waarin de richtsnoeren inzake regionale steunmaatregelen voorzien.
- (88) Bovendien is de in de richtsnoeren betreffende werkgelegenheidssteun gestelde voorwaarde dat de vacature in kwestie moet zijn ontstaan ten gevolge van natuurlijk verloop en niet ten gevolge van een ontslag⁽²⁰⁾, vervuld doordat in de Italiaanse wetgeving uitdrukkelijk als

⁽¹⁸⁾ Verslag opgesteld door het Internationaal Arbeidsbureau voor de Conferentie van ministers van Jeugdzaken, 8-12 augustus 1998, Lissabon, punt 1.5 (zie voetnoot 16).

⁽¹⁹⁾ PB C 74 van 10.3.1998, blz. 9.

⁽²⁰⁾ Zie voetnoot 5.

voorwaarde wordt gesteld dat geen ontslagen hebben plaatsgevonden. Derhalve behoeft overeenkomstig het bepaalde in de richtsnoeren, voor de benadeelde categorieën niet de eis te worden gesteld dat er sprake is van nettoschepping van arbeidsplaatsen.

- (89) Met betrekking tot het selectieve karakter van de steun merkt de Commissie op dat het gedeelte van de steun boven 25% vermindering van de verschuldigde socialezekerheidsbijdragen door de Italiaanse autoriteiten uitsluitend aan sommige categorieën ondernemingen wordt verleend. Deze ondernemingen worden anders behandeld dan andere ondernemingen afhankelijk van de betrokken sector en hun omvang. Bovendien varieert de intensiteit van de steun ook afhankelijk van de plaats van vestiging van de onderneming op het nationale grondgebied. De steun wordt namelijk toegekend, met een intensiteit die varieert naar gelang van de plaats van vestiging, aan ondernemingen van de toeristische en de handelssector met minder dan 15 werknemers, aan ambachtelijke ondernemingen en aan alle ondernemingen die zijn gevestigd in gebieden waar de werkloosheid hoger is dan het nationale gemiddelde. Dergelijke maatregelen kunnen niet als algemene maatregelen worden aangemerkt, aangezien zij niet eenvormig van toepassing zijn op de gehele economie en bepaalde ondernemingen en bepaalde sectoren begunstigen⁽²¹⁾.
- (90) De totale hoogte van de steun per onderneming hangt tenslotte rechtstreeks af van het aantal in dienst genomen werknemers. In dit verband hebben de Italiaanse autoriteiten het maximumbedrag van de steun (totale vermindering van 100% van de socialezekerheidsbijdragen, te weten: 25% als algemene maatregel van toepassing op het gehele grondgebied en maximaal 75% als verdere vermindering) per jaar en per in dienst genomen werknemer, exclusief de opleidingskosten, berekend op 9 707 256 ITL (5 013,38 EUR). Volgens hun berekeningen is dit bedrag gelijk aan 7 280 442 ITL (3 760,03 EUR) voor de ondernemingen die de verdere maximale vermindering van 75% ontvangen, en 2 426 814 ITL (1 253,34 EUR) voor de ondernemingen die slechts de verdere vermindering van 15%, en derhalve in totaal 40% krijgen (zie overweging 12).
- (91) De Commissie is van mening dat uitsluitend in het geval van de steun voor indienstneming, door middel van leer- en werkervaringsovereenkomsten, van werknemers die specifieke moeilijkheden ondervinden om voor de eerste maal of opnieuw tot de arbeidsmarkt toe te treden — d.w.z. jongeren beneden 25 jaar, jongeren met een universitair diploma tot 29 jaar en langdurig werklozen (langer dan een jaar werkloos) — of de steun voor de schepping van nieuwe arbeidsplaatsen, de totale steun niet hoger is dan hetgeen noodzakelijk is om aan te zetten tot de schepping van nieuwe arbeidsplaatsen, met inachtneming van de opleidingsactiviteit waartoe de

leer- en werkervaringsovereenkomsten verplichten, en van de bijzonder ernstige werkloosheid in Italië. De elementen die de Commissie in staat stellen te concluderen dat het bedrag van de steun niet hoger is dan hetgeen noodzakelijk is om tot de schepping van arbeidsplaatsen aan te zetten, zijn onder andere ook de verhouding tussen de socialezekerheidsbijdragen waarop de verminderingen van toepassing zijn, en de werknemersbijdragen, alsmede de gradering van de maatregel volgens de specifieke kenmerken van de betrokken regio's.

- (92) Op basis van de bovenstaande analyse concludeert de Commissie dat alleen de steun voor de schepping van nieuwe arbeidsplaatsen en de in het voorgaande punt beschreven steun voldoen aan de bepalingen van de desbetreffende richtsnoeren en derhalve in aanmerking komen voor de afwijking die voor dit type steun geldt.
- (93) De Commissie is evenwel van mening dat de steun voor indienstneming door middel van leer- en werkervaringsovereenkomsten steun voor het behoud van de werkgelegenheid is, wanneer deze steun geen betrekking heeft op de indienstneming van werknemers die specifieke moeilijkheden ondervinden om voor de eerste maal of opnieuw tot de arbeidsmarkt toe te treden — d.w.z. jongeren beneden 25 jaar, jongeren met een universitair diploma tot 29 jaar en langdurig werklozen (langer dan een jaar werkloos) — of wanneer de steun niet bestemd is voor de schepping van nieuwe arbeidsplaatsen.
- (94) Volgens de richtsnoeren betreffende werkgelegenheidssteun is steun voor het behoud van de werkgelegenheid „steun die aan een bedrijf gegeven wordt om werknemers niet te ontslaan”⁽²²⁾, maar in dit geval gaat het niet echt om steun die aan de ondernemingen wordt uitgekeerd om werknemers niet te ontslaan, want de steun wordt verleend voor indienstneming door middel van een leer- en werkervaringsovereenkomst. Omdat niet de voorwaarde wordt gesteld dat nieuwe arbeidsplaatsen moeten worden geschapen, maar de regeling wel expliciet de voorwaarde bevat dat er geen ontslagen gevallen mogen zijn, kan deze steun de ondernemingen ertoe aanzetten door natuurlijk verloop weggevallen werknemers te vervangen. Deze steun bevordert wel de instandhouding van het aantal werknemers, maar zet niet aan tot de schepping van nieuwe arbeidsplaatsen. In deze zin kan de steun worden beschouwd als steun voor het behoud van de werkgelegenheid, die volgens de richtsnoeren betreffende werkgelegenheidssteun wordt gelijkgesteld met bedrijfssteun.
- (95) Dergelijke steun kan worden toegestaan wanneer hij overeenkomstig het bepaalde in artikel 87, lid 2, onder b), dient tot herstel van de schade veroorzaakt door natuurrampen of andere buitengewone gebeurtenissen. Onder bepaalde omstandigheden kan de steun voor het behoud van de werkgelegenheid worden toegestaan in de regio's die in aanmerking komen voor de afwijking van artikel 87, lid 3, onder a), namelijk ter bevordering

⁽²¹⁾ Volgens het eerste overzicht van de steunmaatregelen van de lidstaten in de Europese Gemeenschap (1988), zijn algemene maatregelen „alle maatregelen van staten die eenvormig van toepassing zijn op de gehele economie en niet bepaalde ondernemingen of bepaalde sectoren begunstigen”, COM 88/945.

⁽²²⁾ Zie voetnoot 5.

van de economische ontwikkeling van streken waarin de levensstandaard abnormaal laag is of waar een ernstig gebrek aan werkgelegenheid heerst.

- (96) De Commissie merkt in de eerste plaats op dat de steun voor het behoud van de werkgelegenheid niet beperkt is tot de gebieden die in aanmerking komen voor de afwijking van artikel 87, lid 3, onder a), van het Verdrag, aangezien hij van toepassing is op het gehele nationale grondgebied. Bovendien is de steun noch degressief, noch beperkt in de tijd. Ten aanzien van de vraag of de steun geschikt is om de ondernemingen te helpen hun structurele handicaps te overwinnen en om een duurzame ontwikkeling te bevorderen, heeft de Commissie de Italiaanse regering reeds herhaaldelijk gewaarschuwd voor de risico's van dergelijke algemene maatregelen. Dit negatieve standpunt is gebaseerd op de overtuiging dat dit soort maatregelen een zeer schadelijke invloed op de mededinging en op het handelsverkeer hebben, zonder dat het communautair belang erdoor wordt gediend doordat een duurzame ontwikkeling wordt bevorderd en de structurele handicaps worden weggenomen.

V.2. Steun voor de omzetting van leer- en werkervaringsovereenkomsten in overeenkomsten van onbepaalde duur

V.2.a) *Steunkarakter van de maatregelen ter omzetting van leer- en werkervaringsovereenkomsten in overeenkomsten van onbepaalde duur*

- (97) Aangezien het gaat om een verlenging met een jaar van de steun voor de leer- en werkervaringsovereenkomsten en aangezien deze steun een nog uitgesprokener selectief karakter heeft doordat hij is beperkt tot uitsluitend de regio's van doelstelling 1, geldt de in punt V.1.a) ontwikkelde analyse betreffende het steunkarakter nog in sterkere mate voor deze maatregelen.
- (98) Derhalve volgt uit de bovenstaande overwegingen dat de maatregelen in kwestie het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig kunnen beïnvloeden. Gezien de steunelementen die dergelijke maatregelen behelzen, moet worden geconcludeerd dat de maatregelen in kwestie binnen de werkingssfeer van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 62, lid 1, van de EER-overeenkomst vallen, aangezien het hier gaat om steunmaatregelen van de staten die de mededinging in een zodanige mate vervalsen, dat zij het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloeden, en die niet verenigbaar kunnen worden geacht met de gemeenschappelijke markt, tenzij één van de uitzonderingsbepalingen erop van toepassing is.

V.2.b) *Verenigbaarheid met de gemeenschappelijke markt*

- (99) Na te hebben vastgesteld dat de maatregelen in kwestie het karakter hebben van staatssteun in de zin van artikel

87, lid 1, moet de Commissie beoordelen of zij verenigbaar met de gemeenschappelijke markt kunnen worden verklaard op grond van artikel 87, leden 2 en 3.

- (100) Ten aanzien van de vraag of de afwijkingen van het Verdrag van toepassing zijn, gelden de opmerkingen van afdeling V.1.b) van deze beschikking (zie de overwegingen 69-96) ook voor deze steun, omdat het om hetzelfde soort maatregelen gaat.
- (101) In de richtsnoeren betreffende werkgelegenheidssteun staat dat steun voor de schepping van arbeidsplaatsen tot gevolg heeft dat een baan wordt verschaft aan werknemers die er nog geen hebben gevonden of die hun vorige baan zijn kwijtgeraakt, en dat onder schepping van arbeidsplaatsen nettoschepping moet worden verstaan, d.w.z. dat het personeelsbestand van de onderneming in kwestie (berekend als gemiddelde over een bepaalde periode) met ten minste één extra arbeidsplaats wordt uitgebreid.
- (102) In dezelfde richtsnoeren staat voorts dat de Commissie zal letten op de voorwaarden van de arbeidsovereenkomst, waaronder bijvoorbeeld de verplichting de werknemer in dienst te nemen met een overeenkomst van onbepaalde duur of van voldoende lange duur.
- (103) De omzetting van leer- en werkervaringsovereenkomsten van bepaalde duur in overeenkomsten van onbepaalde duur schept geen extra arbeidsplaatsen, want de arbeidsplaatsen in kwestie zijn reeds geschapen, ook al hebben zij geen stabiel karakter.
- (104) Zoals reeds is opgemerkt door de Commissie⁽²³⁾, kunnen maatregelen betreffende de omzetting van overeenkomsten van bepaalde duur en leer- en werkervaringsovereenkomsten in overeenkomsten van onbepaalde duur niet worden gerekend tot de categorie schepping van nieuwe arbeidsplaatsen en evenmin tot de categorie behoud van werkgelegenheid. Zij hebben namelijk specifieke kenmerken die verband houden met het verschaffen van een stabiel karakter aan onzekere arbeidsplaatsen. De toegevoegde waarde wordt derhalve gevormd door de „nettoschepping van stabiele arbeidsplaatsen” die voorheen niet bestonden.
- (105) De Commissie merkt op dat de richtsnoeren betreffende werkgelegenheidssteun weliswaar niet voorzien in dit soort steun, maar wel verwijzen naar het begrip stabiliteit van de arbeidsplaats als positieve waarde. De voorwaarden van de arbeidsovereenkomst worden derhalve door de Commissie beoordeeld, en zij beoordeelt ze slechts gunstig wanneer zij erop gericht zijn een zekere stabiliteit van de arbeidsplaats te garanderen.
- (106) In sommige gevallen geeft de Commissie derhalve een gunstige beoordeling aan sommige steunmaatregelen voor de omzetting van arbeidsplaatsen van bepaalde duur in arbeidsplaatsen van onbepaalde duur. Zoals vermeld in de richtsnoeren, wordt een dergelijke gunstige

⁽²³⁾ Zie staatssteun N 692/97.

beoordeling echter slechts gegeven indien wordt voldaan aan twee verplichtingen:

- er mag geen personeel zijn ontslagen in de aan de omzetting voorafgaande twaalf maanden;
- het aantal arbeidsplaatsen moet zijn verhoogd in vergelijking met het aantal arbeidsplaatsen in de onderneming in de aan de omzetting voorafgaande zes maanden, exclusief de arbeidsplaatsen waarop de omzetting betrekking heeft.

(107) Aldus kan de Commissie garanderen dat de steun het niet alleen mogelijk maakt onzekere arbeidsplaatsen een stabiel karakter te geven, maar ook een toegevoegde waarde heeft, die wordt gevormd door de nettoschepping van stabiele arbeidsplaatsen die voorheen niet bestonden, en kan zij derhalve vaststellen dat het niet eenvoudigweg gaat om de vervanging van een ontslagen of gepensioneerde werknemer.

(108) In het licht van het voorgaande is de Commissie van mening dat in het onderhavige geval uitsluitend wordt voldaan aan de verplichting dat er nettoarbeidsplaatsen moeten worden geschapen, indien het aantal personeelsleden wordt berekend exclusief de door middel van overeenkomsten van bepaalde duur geschapen arbeidsplaatsen, die geen stabiliteit garanderen.

(109) Op grond van bovenstaande overwegingen constateert de Commissie derhalve dat uitsluitend de steun voor de omzetting van leer- en werkervaringsovereenkomsten in overeenkomsten van onbepaalde duur waarbij wordt voldaan aan de verplichting het aantal arbeidsplaatsen te verhogen in vergelijking met de bestaande arbeidsplaatsen in de onderneming (als gemiddelde over een bepaalde periode vóór de omzetting) in overeenstemming is met het bepaalde in de richtsnoeren betreffende werkgelegenheidssteun en derhalve in aanmerking komt voor de afwijking die voor dit soort steunmaatregelen geldt. Het personeelsbestand moet worden berekend exclusief de werknemers die in dienst zijn genomen door middel van overeenkomsten van bepaalde duur die geen stabiele arbeidsplaats garanderen.

(110) De Commissie is van mening dat de intensiteit van de steun moet worden berekend met inachtneming van de steunverlening in de aan de omzetting voorafgaande periode. Gedurende die periode hebben de werkgevers immers steun ontvangen voor dezelfde werknemer wiens arbeidsovereenkomst later is omgezet. De totale steunperiode bedraagt derhalve drie jaar voor elke gecreëerde arbeidsplaats. De Commissie is van mening dat uitsluitend in de bovengenoemde gevallen deze intensiteit evenredig is aan het nagestreefde doel, gezien het feit dat de gecreëerde arbeidsplaatsen voor onbepaalde duur zijn en dat de werkloosheid in de betrokken gebieden bijzonder ernstig is. Om de redenen die reeds werden uiteengezet in verband met de steun voor leer- en werkervaringsovereenkomsten, is de Commissie van mening dat de totale steun niet hoger is dan hetgeen noodzakelijk is om aan te zetten tot de schepping van arbeidsplaatsen.

(111) In deze context is de Commissie van mening dat de overige gevallen van steunverlening voor de omzetting van leer- en werkervaringsovereenkomsten in overeenkomsten van onbepaalde duur, waarbij niet wordt voldaan aan de verplichting het aantal arbeidsplaatsen te verhogen in vergelijking met de in de onderneming bestaande arbeidsplaatsen, steun voor het behoud van werkgelegenheid vormen. Zoals uiteengezet in de richtsnoeren, vormt deze steun bedrijfssteun. Om de redenen die reeds werden genoemd in verband met de steun voor leer- en werkervaringsovereenkomsten, is de Commissie van mening dat deze steun niet voldoet aan de voorwaarden die zijn vastgesteld voor de toekenning van bedrijfssteun.

VI. CONCLUSIES

(112) De Commissie stelt vast dat Italië artikel 88, lid 3, heeft geschonden door het ten uitvoer leggen van niet-aangemelde steunmaatregelen voor indienstneming door middel van leer- en werkervaringsovereenkomsten. Deze steun is geregeld bij de wetten nrs. 863/84, 407/90, 169/91 en 451/94 en wordt verleend sinds november 1995.

(113) Op grond van de analyse in de afdelingen V.1.a) en V.1.b) van deze beschikking stelt de Commissie vast dat uitsluitend de steun voor de indienstneming van werknemers die op het tijdstip van indienstneming nog geen baan hadden of hun baan waren kwijtgeraakt en wier indienstneming heeft bijgedragen tot de nettoschepping van nieuwe arbeidsplaatsen in de betrokken ondernemingen, verenigbaar is met de gemeenschappelijke markt.

(114) De steun voor werknemers die specifieke moeilijkheden ondervinden om voor de eerste maal tot de arbeidsmarkt toe te treden of opnieuw tot de arbeidsmarkt toe te treden, d.w.z. na hun baan te zijn kwijtgeraakt, is ook verenigbaar met de gemeenschappelijke markt. Het betreft personen met zodanige kenmerken dat zij zich in een zwakke positie bevinden ten overstaan van het door de arbeidsmarkt opgelegde selectiestelsel. Dit geldt met name voor jongeren beneden 25 jaar, houders van een universitair diploma tot en met 29 jaar en langdurig werklozen (langer dan een jaar werkloos). Om voor de faciliteiten in aanmerking te komen, mogen de werkgevers in de voorafgaande twaalf maanden hun personeelsbestand niet hebben verminderd en moeten zij ten minste 60% van de werknemers wier leer- en werkervaringsovereenkomst in de voorafgaande 24 maanden is verstreken, in dienst hebben gehouden (door ze in dienst te nemen met een overeenkomst van onbepaalde duur).

(115) Maatregelen die in overeenstemming zijn met de „de minimis”-regel⁽²⁴⁾ vallen niet binnen de werkingsfeer

⁽²⁴⁾ Mededeling van de Commissie inzake de minimis-steun (PB C 68 van 6.3.1996, blz. 9).

van artikel 87. Overeenkomstig deze regel mag het totale bedrag van alle steun ten behoeve van ondernemingen die werknemers in dienst hebben genomen door middel van leer- en werkervaringsovereenkomsten, niet hoger zijn dan 100 000 EUR over een periode van drie jaar. Zoals vermeld in de mededeling van de Commissie inzake „de minimis”-steun geldt deze regel niet voor de sectoren die onder het EGKS-Verdrag vallen, de scheepsbouw, de vervoersector, en voor steun die wordt verleend voor uitgaven in verband met landbouw of visserij.

(116) Alle steun voor indienstneming door middel van leer- en werkervaringsovereenkomsten die niet voldoet aan de in de overwegingen 113-115 vermelde voorwaarden, is onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt en moet derhalve worden teruggevorderd.

(117) De Commissie stelt vast dat Italië artikel 88, lid 3, heeft geschonden door het ten uitvoer leggen van steunmaatregelen voor de omzetting van leer- en werkervaringsovereenkomsten in overeenkomsten van onbepaalde duur, die is geregeld bij artikel 15 van wet nr. 196/97.

(118) Op grond van de analyse in de afdelingen V.2.a) en V.2.b), overwegingen 97-111, van deze beschikking stelt de Commissie vast dat uitsluitend de steun voor de omzetting van leer- en werkervaringsovereenkomsten in overeenkomsten van onbepaalde duur waarbij wordt voldaan aan de verplichting dat het aantal arbeidsplaatsen moet worden verhoogd ten opzichte van het gemiddelde van de bestaande arbeidsplaatsen in de ondernemingen gedurende de aan de omzetting voorafgaande periode, verenigbaar is met de gemeenschappelijke markt. Het personeelsbestand moet worden berekend exclusief de werknemers die in dienst genomen zijn met overeenkomsten van bepaalde duur of die geen stabiele arbeidsplaats garanderen (zie overweging 106).

(119) Maatregelen die voldoen aan de „de minimis”-regel⁽²⁵⁾ vallen niet binnen de werkingssfeer van artikel 87. Voor dergelijke maatregelen gelden dezelfde overwegingen als voor de leer- en werkervaringsovereenkomsten (zie overweging 115).

(120) Alle steun voor de omzetting van leer- en werkervaringsovereenkomsten in overeenkomsten van onbepaalde duur die niet voldoet aan de vermelde voorwaarden, is onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt en moet derhalve worden teruggevorderd.

(121) Indien onwettig steun is toegekend die onverenigbaar is met de gemeenschappelijke markt, eist de Commissie van de lidstaat in kwestie dat deze wordt teruggevorderd

van de ontvangers⁽²⁶⁾ teneinde de status quo te herstellen. Dit is het geval voor de steun die bij deze beschikking onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt is verklaard, waarvan het bedrag door de ontvangers moet worden teruggegeven.

(122) De terugbetaling vindt plaats overeenkomstig de procedures van het interne recht. Over het terug te vorderen bedrag is rente verschuldigd vanaf de datum waarop de steun is verleend tot de daadwerkelijke terugbetaling ervan. De rente wordt berekend op basis van de rentevoet welke als referentiepercentage wordt gebruikt bij de berekening van het subsidie-equivalent van regionale steunmaatregelen.

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

1. De door Italië vanaf november 1995 onwettig toegekende steun voor de indienstneming van werknemers door middel van leer- en werkervaringsovereenkomsten zoals geregeld bij de wetten nrs. 863/84, 407/90, 169/91 en 451/94 is verenigbaar met de gemeenschappelijke markt en de EER-overeenkomst op voorwaarde dat deze steun betrekking heeft op:

- de schepping van nieuwe arbeidsplaatsen in de begunstigde onderneming voor werknemers die nog geen baan hebben gevonden of hun vorige baan zijn kwijtgeraakt, zoals omschreven in de richtsnoeren betreffende werkgelegenheidssteun;
- de indienstneming van werknemers die specifieke moeilijkheden ondervinden bij hun toetreding of herintreding tot de arbeidsmarkt. Voor de toepassing van deze beschikking wordt verstaan onder werknemers die specifieke moeilijkheden ondervinden bij hun toetreding of herintreding tot de arbeidsmarkt, jongeren beneden 25 jaar, houders van een universitair diploma tot en met 29 jaar, alsmede langdurig werklozen, dat wil zeggen personen die reeds ten minste een jaar werkloos zijn.

2. Door middel van leer- en werkervaringsovereenkomsten toegekende steun die niet voldoet aan de in lid 1 vermelde voorwaarden, is onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt.

Artikel 2

1. De door Italië krachtens artikel 15 van wet nr. 196/97 toegekende steun voor de omzetting van leer- en werkerva-

⁽²⁵⁾ Zie voetnoot 24.

⁽²⁶⁾ Mededeling van de Commissie van 24 november 1983 (PB C 318 van 24.11.1983, blz. 3). Zie ook de arresten van het Hof van Justitie van 12 juli 1973, zaak 70-72 (Commissie/Duitsland), Jurisprudentie 1973, blz. 813, en van 24 februari 1987, zaak 310/85 (Deufile/Commissie), Jurisprudentie 1987, blz. 901.

ringsovereenkomsten in overeenkomsten van onbepaalde duur is verenigbaar met de gemeenschappelijke markt en de EER-overeenkomst, mits wordt voldaan aan de voorwaarde van nettoschepping van arbeidsplaatsen zoals omschreven in de communautaire richtsnoeren betreffende werkgelegenheidssteun.

Het aantal werknemers van de ondernemingen wordt berekend exclusief de arbeidsplaatsen waarop de omzetting betrekking heeft en de arbeidsplaatsen die zijn geschapen door middel van overeenkomsten van bepaalde duur of die niet een zekere mate van stabiliteit van de baan garanderen.

2. Steun voor de omzetting van leer- en werkervaringsovereenkomsten in overeenkomsten van onbepaalde duur die niet voldoet aan de in lid 1 vermelde voorwaarde, is onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt.

Artikel 3

Italië treft alle nodige maatregelen om de reeds onwettig toegekende steun die niet voldoet aan de in de artikelen 1 en 2 genoemde voorwaarden, van de ontvangers terug te vorderen.

De terugvordering vindt plaats overeenkomstig de procedures van het interne recht. Over het terug te vorderen bedrag is

rente verschuldigd vanaf de datum waarop de steun is verleend tot de daadwerkelijke terugbetaling ervan. De rente wordt berekend op basis van de rentevoet welke als referentiepercentage wordt gebruikt bij de berekening van het subsidie-equivalent van regionale steunmaatregelen.

Artikel 4

Italië deelt de Commissie binnen twee maanden na de bekendmaking van deze beschikking de maatregelen mee die het heeft getroffen om hieraan te voldoen.

Artikel 5

Deze beschikking is gericht tot de Italiaanse Republiek.

Gedaan te Brussel, 11 mei 1999.

Voor de Commissie

Karel VAN MIERT

Lid van de Commissie

BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE**van 20 juli 1999****betreffende staatssteun van de Bondsrepubliek Duitsland ten gunste van Lautex GmbH Weberei und Veredlung***(Kennisgeving geschied onder nummer C(1999) 3026)***(Slechts de tekst in de Duitse taal is authentiek)****(Voor de EER relevante tekst)**

(2000/129/EG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, inzonderheid op artikel 88, lid 2, eerste alinea,

Gelet op de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, inzonderheid op artikel 62, lid 1, onder a),

Na de belanghebbenden overeenkomstig de genoemde artikelen te hebben aangemaand hun opmerkingen kenbaar te maken⁽¹⁾ en gezien deze opmerkingen,

Overwegende hetgeen volgt:

I. PROCEDURE

- (1) Bij schrijven van 27 januari 1997, op dezelfde dag geregistreerd, verstreekt Duitsland aan de Commissie informatie over steunmaatregelen ten gunste van Lautex GmbH Weberei und Veredlung (hierna „Lautex” genoemd). De zaak werd onder nummer N 90/97 geregistreerd. Bij haar schrijven van 15 april 1997 deelde de Commissie aan Duitsland mee dat ze had besloten een procedure betreffende deze staatssteun in te leiden. Vervolgens werd de zaak onder nummer C 23/97 opnieuw geregistreerd. Duitsland antwoordde bij schrijven van 20 mei 1997, dat op 21 mei 1997 door de Commissie werd ontvangen. Op 2 juni 1997 vroeg Duitsland de Commissie bepaalde passages te schrappen uit het schrijven van 15 april 1997 voordat dit in het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* zou worden bekendgemaakt. De beschikking van de Commissie tot inleiding van de procedure werd bekendgemaakt in het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen*⁽²⁾. De Commissie maande de belanghebbenden aan hun opmerkingen kenbaar te maken.
- (2) De Commissie ontving reacties van belanghebbenden, die bij schrijven van 14 augustus 1997 voor commentaar aan Duitsland werden meegedeeld, welk commentaar bij schrijven van 10 september 1997 werd ontvan-

gen. De kwestie werd door afgevaardigden van de Commissie tijdens een bijeenkomst in december 1997 in Berlijn met de Duitse autoriteiten besproken. Verder commentaar werd op 27 januari 1998 gegeven. Bij haar schrijven van 6 maart 1998 maakte Duitsland details bekend over de gewijzigde steunmaatregelen in het kader van de privatisering van Lautex. Bij schrijven van 17 augustus 1998 bracht de Commissie Duitsland op de hoogte van haar beslissing de procedure tot het nieuwe pakket steunmaatregelen uit te breiden, en verzocht zij Duitsland middels een bevel informatie te verstrekken.

- (3) De beschikking van de Commissie betreffende de uitbreiding van de procedure werd eveneens in het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* bekendgemaakt⁽³⁾. De Commissie maande derden aan hun opmerkingen over de steunmaatregelen kenbaar te maken.
- (4) Bij schrijven van 1 maart 1999, door de Commissie ontvangen op 2 maart 1999, maakte de Maron-groep (zie overweging 11) haar opmerkingen kenbaar. Tijdens overleg met de Commissie over deze kwestie in Brussel op 2 maart 1999, werd deze reactie aan de Duitse afgevaardigden voorgelegd. Ook de Daun-groep (zie overweging 10) maakte bij schrijven van 18 maart 1999, bij de Commissie geregistreerd op 22 maart 1999, haar opmerkingen kenbaar. Bij schrijven van 14 april 1999 werden deze aan de Duitse autoriteiten doorgegeven, die daarop echter niet reageerden.
- (5) Bij schrijven van 25 september 1998, 27 november 1998, 9 december 1998, 19 maart 1999 en 12 april 1999, die door de Commissie op respectievelijk 28 september 1998, 30 november 1998, 10 december 1998, 23 maart 1999 en 13 april 1999 werden ontvangen, maakte Duitsland verdere details bekend.
- (6) Verder ontving de Commissie op 23 juni 1999 een schrijven van de Duitse autoriteiten waarin deze de terugtrekking van een investeerder bekendmaakten. Bij fax van 15 juli 1999 werd de terugtrekking van een investeerder (de Daun-groep) bevestigd. Bovendien werd aangekondigd dat een nieuw herstructureringsconcept voor Lautex zou worden ontwikkeld en dat dienaangaande nadere informatie zou worden verstrekt. Het

⁽¹⁾ PB C 192 van 25.6.1997, blz. 11.

⁽²⁾ PB C 192 van 25.6.1997, blz. 11.

⁽³⁾ PB C 387 van 12.12.1998, blz. 4.

schrijven en de fax werden na 7 mei 1999 door de Commissie ontvangen, hetgeen na meerdere verlengingen de uiterste datum was voor het antwoord op het bevel tot het verstrekken van informatie.

II. BETROKKEN ONDERNEMINGEN

Lautex

- (7) De begunstigde onderneming, Lautex, is gevestigd in Saksen (Duitsland) en is actief in de textielbranche⁽⁴⁾. In Neugersdorf beschikt Lautex over weverij- en opslagfaciliteiten. In Leutersdorf bevinden zich veredelingsfaciliteiten. Lautex heeft circa 360 medewerkers in dienst (1998) en heeft voor 1998 een geraamde omzet van circa 56,9 miljoen DEM (het laatste werkelijke resultaat 1997 = 57,029 miljoen DEM). De balansgegevens van Lautex over 1997 laten activa ter waarde van 89,921 miljoen DEM zien. Lautex voldoet derhalve niet aan de KMO-criteria die in de communautaire kaderregeling inzake staatssteun voor kleine en middelgrote ondernemingen zijn vastgelegd⁽⁵⁾.
- (8) Lautex ontstond uit Lautex AG, een in 1990 opgerichte holdingmaatschappij waarin behalve Oberlausitzer Textil GmbH in Neugersdorf ook de ondernemingen Ostsächsische Textil GmbH in Zittau en Spreetextilien GmbH in Neusalza-Spremberg werden ingebracht. In 1990 telde Lautex AG 10 200 werknemers, negen spinnerijen, 32 weverijen, zes veredelingsbedrijven, zeven industriële krachtcentrales, drie vliesverwerkingsinstallaties alsmede drukkerijen. In 1991 daalde het aantal weverijen met twee. In 1992 werd Lautex AG opgesplitst in Lautex (610 werknemers) en TGO Textil GmbH (808 werknemers).
- (9) Op 6 november 1997 werd Lautex geprivatiseerd door de verkoop aan de Daun-groep. Een andere investeerder, de Maron-groep, nam op 22 april 1998 de helft van het aandelenkapitaal van Lautex over.

Daun-groep

- (10) De eerste investeerder, de Daun-groep, is een gemengd concern dat in Duitsland is gevestigd en waarin de heer Claus E. Daun, ondernemer, aandelen heeft. Zij is op diverse geografische locaties en op verschillende productmarkten, waaronder de textielsector, actief. De groep telt circa 11 600 werknemers, en haar jaaromzet bedraagt circa 1,4 miljard DEM. Tot de dochtermaatschappijen behoort Lauffenmühle GmbH (waarmee Lautex volgens een versie van het herstructureringsplan had moeten samenwerken). De onderneming is gevestigd in Baden-Wurtemberg. Met 450 werknemers werd in 1998 met de activiteiten spinnen, weven en veredelen een omzet van circa 125 miljoen DEM gerealiseerd.

⁽⁴⁾ De werkloosheid bedraagt in de desbetreffende regio 22,1%. Wanneer ook rekening wordt gehouden met de secundaire arbeidsmarkt, komt daar nog eens 6,1% bij.

⁽⁵⁾ PB C 213 van 27.7.1996, blz. 4.

Maron-groep

- (11) Bij de tweede investeerder, de Maron-groep, gaat het eveneens om een ondernemingsgroep, waarin de heer Elard Maron, ondernemer, de meeste aandelen heeft. De groep is actief in de textielbranche en zij is eigenaar van de vroegere Erba GmbH, een converter van stoffen voor hemden en blouses, die gevestigd is in Forchheim, West-Duitsland. Erba GmbH is ontstaan uit de failliet gegane Erba AG (de faillissementsprocedure werd in 1992 ingeleid), een grote spinnerij en weverij met circa 3 000 werknemers. Erba GmbH zelf ging in 1996 failliet. De Maron-groep kocht de weverij uit de failliete boedel en integreerde deze in Mileta AS, een andere onderneming van de Maron-groep, gevestigd in de Tsjechische Republiek. In 1997 nam de Maron-groep de productie van stoffen voor hemden en blouses van de vroegere Erba GmbH over. Verder beschikt de Maron-groep in de Tsjechische Republiek over een ververij, Milerba SRO, waar de stoffen van Erba Lautex worden geleverd. Over andere deelnemingen van de Maron-groep is niets bekend. Er zijn noch gegevens over het aantal werknemers noch over omzet en vaste activa van de Maron-groep beschikbaar en evenmin is bekend of en in welke mate de Maron-groep op andere geografische of productmarkten actief is.

III. PRIVATISERING

- (12) De keuze voor de Daun-groep als investeerder werd gemaakt door het bedrijfsadviesbureau KPMG in opdracht van de Duitse autoriteiten. Volgens informatie van Duitsland heeft KPMG uitgebreid gezocht naar potentiële investeerders. In dit verband werden vier aanbiedingen voor de gehele onderneming Lautex en twee aanbiedingen voor geselecteerde onderdelen daarvan voorgelegd. Duitsland legde geen kwantitatieve vergelijking van de aanbiedingen voor.
- (13) Op 6 november 1997 werd de onderneming geprivatiseerd door de verkoop voor een prijs van 434 783 DEM. Daarbij werd 90% van de aandelen van de Beteiligungs-Management-Gesellschaft Berlin GmbH (hierna „BMBG” genoemd), een opvolger van de Treuhandanstalt (hierna „THA” genoemd), door Daun & Cie AG en de overige 10% door de heer Claus E. Daun overgenomen. De Daun-groep gaf toestemming voor een verhoging van het maatschappelijk kapitaal van Lautex van 50 000 DEM met 6 000 000 DEM, waarvan een bedrag van 2 000 000 DEM werd volgestort. Bij de aanmelding van de privatisering en de verkoop aan de Daun-groep verstrekke Duitsland geen informatie over een andere investeerder.
- (14) Op 22 april 1998 nam de Maron-groep via de heer Elard Maron 3 000 000 DEM van het aandelenkapitaal van Lautex over, waarvan een bedrag van 2 000 000 DEM werd volgestort. Verder werden aandelen van Erba GmbH, een onderneming van de Maron-groep, aan Lautex overgedragen. Vervolgens werd de firmanaam Lautex gewijzigd in Erba Lautex GmbH Weberei und Ver-

edlung, maar de rechtspersoon bleef bestaan (onder de naam „Lautex” wordt hierna ook Erba Lautex GmbH Weberei und Veredlung verstaan). De heer Elard Maron en de heer Hans-Jürgen Hyrenbach, die tegelijkertijd ook directeur is van Lauffenmühle GmbH, een onderneming uit de Daun-groep, werden tot directeurs van Lautex benoemd. Duitsland noemde geen redenen voor de opname van een tweede investeerder en gaf evenmin informatie over de keuze voor de Maron-groep als tweede investeerder.

IV. HERSTRUCTURERING

- (15) De informatie over de herstructurering van Lautex na de privatisering werd door Duitsland diverse keren gewijzigd, met name in mei 1997, in maart, september, november en december 1998 en ook later nog. Op de wijzigingen in het herstructureringsplan en de daaruit resulterende gewijzigde informatie zal hierna stap voor stap worden ingegaan.
- (16) Volgens informatie van de Duitse autoriteiten waren de problemen van Lautex te wijten aan de overgang van de onderneming van een centrale planeconomie naar de sociale markteconomie, het verlies van afzetmarkten in de vroegere Comeconlanden, het zoeken naar nieuwe markten, een algemene verwaarlozing en de verplichting tot het naleven van bepaalde nieuwe milieueisen. Verder leidde het feit dat Lautex op verschillende locaties produceerde, tot een verdere afname van de efficiëntie. Deze omstandigheden werden genoemd als verklaring voor het feit dat Lautex nooit winst heeft gemaakt.
- (17) Uit de informatie van Duitsland blijkt niet wanneer met de huidige herstructurering van de onderneming is begonnen. Een herstructureringsconcept werd naar verluidt in 1993 ontworpen, maar het plan dat als basis voor deze herstructurering moest dienen, werd in 1995 fundamenteel gewijzigd. Duitsland heeft de wijzigingen niet gemotiveerd en evenmin informatie over de omvang ervan verstrekt. Tussen 1993 en 1995, toen het huidige plan in werking trad, werden wettelijke maatregelen uitgevoerd. Omdat er geen nauwkeurigere informatie van de Duitse autoriteiten beschikbaar is en gezien de kennelijk fundamentele wijzigingen in dat jaar, gaat de Commissie ervan uit dat het jaar 1995 het begin van de huidige herstructurering vormt.
- (18) Tot en met 1994 hebben op basis van het herstructureringsconcept uit 1993 de volgende veranderingen bij Lautex plaatsgevonden:
- a) Op het gebied van het bedrijfsmanagement werden computersystemen voor de productieplanning ingevoerd. Verder leidde de overname van een zelfstandige distributieafdeling in Berlijn tot de opbouw van een distributienet, terwijl voor de markten in Europa, Noord-Amerika en Azië een netwerk van handelsagenten moest worden opgericht.
 - b) De materiële productiebasis werd vooral verbeterd door de uitbreiding van de ververijfaciliteiten en de vervanging van de verouderde machines in de weverijen. Bovendien werd de voorweverij uitgebreid en werden ingangscontrole voor garen alsmede systemen voor de terugdringing van het energieverbruik ingevoerd. Bij de veredeling werden verbeteringen aangebracht, productieknelpunten verholpen en nieuwe technologieën ingevoerd.
- (19) In januari 1997 meldde Duitsland de herstructureringsplannen van Lautex met de wijzigingen uit 1995 aan. Deze omvatten de uitbreiding van het distributienet, een vereenvoudiging van het productassortiment alsmede de uitbreiding van de verf- en verwerkingsfaciliteiten voor viscosevezels zoals polynosic en tencel. Verdere investeringen waren gericht op de verbetering van flexibiliteit en kwaliteit, zowel op het gebied van de weverij als van de veredeling. Tegelijkertijd moesten niet nader beschreven maatregelen zorgen voor het naleven van de milieueisen en de voorschriften inzake de bescherming van de werknemers. Met de aanvullende informatie uit maart 1998 werd bevestigd dat in 1996 op grote schaal was geïnvesteerd in de herstructurering van de opslagfaciliteiten voor eindproducten, de uitbreiding van de strengeververijen, de aankoop van nieuwe machines voor de veredeling en de bouw van een nieuwe veredelingshal in Leutersdorf.
- (20) Verder werd de toekomstige marktstrategie uiteengezet. Destijds waren de activiteiten van Lautex geconcentreerd op de productie van stoffen voor hemden en blouses, overige bovenkleding en beroepskleding alsmede halfproducten. De onderneming hoopte winst te kunnen behalen uit de groei van de markt voor strijkvrije stoffen voor hemden en blouses. Hier moest Lautex zich concentreren op de productie van modeartikelen voor het midden- tot hogere prijssegment van de Europese markt. Volgens de Duitse autoriteiten moest de nieuw opgebouwde capaciteit voor de verwerking van viscosevezels aan Lautex toegang tot nieuwe markten bieden. Ter versterking van de passieve verdelingscapaciteiten werd naar een strategisch verbond gestreefd.
- (21) In de reactie van mei 1997 op de inleiding van de procedure verstrekte Duitsland de volgende informatie:
- a) Op managementniveau moesten nieuwe bedrijfsleiders voor de afdelingen weverij en veredeling worden benoemd. Op distributieniveau volgde een gedeeltelijke verkoop van het Berlijnse onderdeel van de onderneming. Het oorspronkelijke plan, dat voorzag in de inzet van handelsagenten in Duitsland, werd ten gunste van een rechtstreekse distributieafdeling van de onderneming opgegeven.
 - b) Op productieniveau werd vastgesteld dat verbeteringen in de bedrijfsinterne logistiek tot een prestatie-

verhoging op de afdelingen weverij en veredeling hebben geleid. Door deze maatregelen, door de vervanging van de verouderde weverijmachines en door de verlenging van de werkweek tot 144 uur kon de productiviteit met 45 % worden verhoogd ⁽⁶⁾.

- c) Met betrekking tot de marktstrategie werd een verlaging van de capaciteit van de grondstofproductie en de passieve veredelingscapaciteiten aangekondigd. Verder moest de productie van stoffen voor bovenkleding worden teruggebracht.

(22) In verband met de privatisering werd in maart 1998 verdere informatie verstrekt. De wijzigingen van het herstructureringsplan omvatten stappen voor de integratie van Lautex in de Daun-groep alsmede andere aanpassingen die aan de mislukking van vroegere plannen een einde moesten maken (de geplande omzet- en kostencijfers werden niet bereikt):

- a) Op managementniveau moesten de administratieve functies van Lautex en Lauffenmühle GmbH worden samengevoegd. Op distributieniveau moest Lautex in ruimere mate het distributienet van de Daun-groep, in het bijzonder dat van Lauffenmühle GmbH, gebruiken. Het was de bedoeling dat een deel van de distributieafdeling van Lautex door Lauffenmühle GmbH zou worden overgenomen.

- b) Op productieniveau moest een nieuwe knipmachine in de weverijvoorbereiding productiekelpunten verhelpen. De bestaande verouderde weefgetouwen moesten door moderne uitvoeringen worden vervangen. Verder werden de invoering van een nieuw kwaliteitsborgingssysteem en niet nader beschreven investeringen in de veredelingssector genoemd. Bovendien moest de weverij van airconditioning worden voorzien om productiestilstand te vermijden en kwaliteitsverbeteringen te realiseren.

- c) Met betrekking tot de marktstrategie moest Lauffenmühle GmbH zich concentreren op de productie van homogene stoffen in massaproductie en moest Lautex in eerste instantie modeproducten met een korte levensduur vervaardigen. De belangrijkste markt voor Lautex moest de hemden- en blousesector zijn, terwijl de productie van stoffen voor bovenkleding en beroepskleding stopgezet moest worden. Verder moesten de passieve veredelingscapaciteiten gereduceerd worden.

(23) Het gewijzigde plan voorzag bovendien in samenwerking met een niet bij naam genoemde Oost-Europese partner in een niet nader beschreven vorm, alsmede in samenwerking op managementniveau met een destijds nog op geen enkele wijze met Lautex verbonden concurrent, te weten Erba GmbH. Zo moesten de verede-

lingscapaciteiten van Erba GmbH bij Lautex worden geconcentreerd.

(24) In september 1998 maakten de Duitse autoriteiten nieuwe wijzigingen op het herstructureringsplan voor Lautex bekend, die voortvloeien uit het betrekken van de Maron-groep:

- a) Op managementniveau werd behalve de heer Hans-Jürgen Hyrenbach, directeur van Lauffenmühle GmbH, ook de heer Elard Maron, de vroegere directeur van Erba GmbH, tot directeur van Lautex benoemd. Van het in dienst nemen van een nieuwe technische chef werden kostenbesparingen verwacht. Op het gebied van de inkoop moesten door de beproefde onderhandelingskracht van de Daun-groep verdere kostenbesparingen worden gerealiseerd.

- b) Op productieniveau moesten niet nader genoemde installaties en machines van de failliet gegane Erba GmbH door Lautex worden overgenomen. Verder moest blijkbare ook de constructieafdeling van Erba GmbH door Lautex worden overgenomen (hoewel dit uit het aangegeven aantal werknemers niet blijkt). Door niet nader beschreven synergieën met de Daun-groep moest vrije veredelingscapaciteit worden benut. Het was de bedoeling dat de garenerverij door Milerba SRO zou worden overgenomen.

- c) Met betrekking tot de marktstrategie wordt vastgesteld dat de reputatie van Erba GmbH op de desbetreffende markten de verwachte positieve omzetcijferontwikkeling van Lautex op het gebied van de kwalitatief hoogwaardige stoffen voor hemden en blouses rechtvaardigde. Uit gegevens van de Duitse autoriteiten blijkt dat het aantal andere, binnen de gemeenschappelijke markt gevestigde ondernemingen dat in deze sector actief is, binnen acht jaar van tien tot drie is verminderd. Deze sector wordt als een marktniche beschreven, waarin Lautex de concurrentiedruk van goedkope producenten uit het buitenland kan vermijden. De markt voor kwalitatief hoogwaardige producten rechtvaardigde ook de niet onaanzienlijke prijsstijgingen van Lautex.

(25) In november 1998 werd aangekondigd dat tot en met 2002 verdere investeringen voor het aanzienlijke bedrag van meer dan 22 miljoen DEM te verwachten zouden zijn. Deze informatie kon echter slechts uit tabelkoppen worden afgelezen. Een nadere beschrijving van de aard en noodzaak van deze maatregelen werd niet gegeven.

(26) De Commissie stelt vast dat uit de laatste mededelingen van Duitsland niet duidelijk blijkt of er verdere aanvullingen op het huidige herstructureringsplan zullen komen, dan wel of er na de terugtrekking van de Daun-groep een nieuw herstructureringsplan zal worden uitgewerkt.

(27) Over de gevolgen van de herstructurering voor de productiecapaciteit van Lautex werd geen nauwkeurige

⁽⁶⁾ Dit is in strijd met de informatie van november 1998, waarin sprake is van een verkorting van de werkweek van 168 tot 144 uur.

informatie verstrekt. Volgens informatie van de Duitse autoriteiten van september 1997 werd de capaciteit van de weverij al in de periode 1990-1996 verminderd (van 100 miljoen strekkende meter in 1990 tot 9 miljoen strekkende meter in 1996). Verder is er sprake van een kwantitatief niet nader omschreven capaciteitsvermindering voor de veredelingsstak. Informatie over het tijdstip en de manier waarop de capaciteitsvermindering plaatsvond, werd niet verstrekt. Het zou niet mogelijk zijn de capaciteit verder te verminderen.

(28) In november 1998 maakten de Duitse autoriteiten voor de periode 1996-1998 een capaciteitsvermindering van 9,14 miljoen strekkende meter per jaar tot 7,2 miljoen strekkende meter per jaar bekend. Dit werd bereikt ondanks de aankoop van nieuwe machines, de complete technologische conversie van de onderneming, het verhelpen van knelpunten en de reorganisatie van de verminderde capaciteit. Volgens informatie van de Duitse autoriteiten bestonden er bij de kwantificering van de verdelingscapaciteiten methodische problemen.

(29) Uit de informatie van april 1999 blijkt dat Lautex de capaciteiten ook in 1998 heeft teruggebracht. Door de sloop van 20 weefgetouwen daalde de capaciteit van 7,67 miljoen strekkende meter in 1996 tot 7,618 miljoen strekkende meter in 1999. Er was sprake van een „onomkeerbare sloop” van de weefgetouwen. Uit het reclamemateriaal van Lautex dat tijdens het overleg van maart 1999 met de Duitse autoriteiten en de investeerder werd overhandigd, blijkt echter een jaarlijkse productie van 9 miljoen strekkende meter⁽⁷⁾.

Kosten van de herstructurering

(30) Zowel in haar schrijven betreffende de inleiding van de procedure als in haar schrijven over de uitbreiding daarvan wees de Commissie op ontbrekende gegevens over de totale kosten van de herstructurering.

(31) Het schrijven van 27 november 1998 bevatte tabellen waarin de totale kosten voor de herstructurering van Lautex⁽⁸⁾ werden opgesomd en waarin informatie over de financiering daarvan werd verstrekt. Deze tabel

dateerde echter van 1992, dus van een tijdstip waarop het huidige herstructureringsproces nog helemaal niet was begonnen. De onderstaande tabel is een korte samenvatting van de door Duitsland voorgelegde informatie, omdat deze slechts betrekking heeft op de relevante periode 1995-2000⁽⁹⁾.

HERSTRUCTURERINGSKOSTEN

1995-2002	
(in miljoen DEM)	
Investeringen	34,406
Verliesdekking	75,433
Schuldendienst	28,097
Bestaand vlottend kapitaal	28,341
Bestaande rekening-courant	9,850
Verhoging van de reserves	32,093
Totaal	208,220

(32) De noodzaak van de afzonderlijke posities in de tabel werd niet toegelicht (behalve de investeringen, die als enige ondernemingskosten werden opgevoerd). Er werd geen nadere informatie verstrekt over de berekening daarvan of over de mate waarin rekening is gehouden met de organisatorische herstructurering van de onderneming. Het cijfer voor verliesdekking stemt niet overeen met de tot nu toe verstrekte informatie, die voor de periode 1995-2002⁽¹⁰⁾ verliezen ten bedrage van 59,672 miljoen DEM laat zien. Wat de schuldendienst betreft, wees Duitsland erop dat de buitenlandse verplichtingen van Lautex door de Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben (BvS) werden overgenomen en dat deze na de privatisering afzag van de terugbetaling van alle door haar verstrekte financiële hulp. Voor de periodes 1995-1998 en 2001-2002 is echter voorzien in een schuldendienst, zonder dat daarbij enige toelichtingen op de oorsprong of de hoogte van de desbetreffende schulden worden gegeven. De overige koppen hebben betrekking op de financiële herstructureringsmaatregelen; informatie over het ontstaan daarvan of over de berekening van de desbetreffende bedragen werd echter niet verstrekt.

V. FINANCIERING VAN DE HERSTRUCTURERING

(33) De herstructurering van Lautex moet met zowel openbare als particuliere middelen worden gefinancierd. De subsidiëring uit openbare middelen betreft de steunmaatregelen die voor de herstructurering zijn bestemd en die oorspronkelijk in januari 1997 bij de Commissie aangemeld en daarna gewijzigd werden.

⁽⁷⁾ In de informatiebrochure van de onderneming „Innovation TEXTIL Oberlausitz” wordt een jaarlijkse productiecapaciteit van 9 miljoen meter genoemd. Bovendien wordt op de website van Lautex onder <http://www.erba-lautex.de/engFrame.htm> zelfs een capaciteit van 10 miljoen meter genoemd.

⁽⁸⁾ Tijdens een vergadering in Brussel op 2 maart 1999 werd de afgevaardigden van Duitsland gewezen op het ontbreken van nauwkeurige informatie over de totale kosten van de herstructurering. Verder stelde de Commissie vast dat ze bij de berekening van deze kosten uitgaat van de tabellen in het schrijven van 27 november 1998. De vervolgens verstrekte informatie bevatte een desbetreffende verwijzing naar het schrijven van 9 december 1998, dat echter geen informatie over het desbetreffende onderwerp bevatte.

⁽⁹⁾ Ervan uitgaande dat de huidige herstructurering van Lautex in 1995 begon.

⁽¹⁰⁾ Zie het financiële overzicht in de beoordeling over het herstel van de rentabiliteit op lange termijn.

Staatssteun volgens de oorspronkelijke kennisgeving

- (34) De aanmelding van januari 1997 omvatte de volgende steunmaatregelen voor de herstructurering van Lautex:
- een renteloos vennootschapskrediet van de BMGB ten bedrage van 5,202 miljoen DEM tot en met 31 maart 1998;
 - een vennootschapskrediet van de BMGB tegen 7,33% rente ten bedrage van 8,7 miljoen DEM tot en met 31 maart 1998;
 - een garantie van de BMGB ten bedrage van 6,5 miljoen DEM tot en met 31 maart 1999 met 0,5% garantiekosten;
 - de verlenging van een garantie uit 1992 ten bedrage van 3,5 miljoen DEM tot en met 31 maart 1999 met 0,5% garantiekosten.
- (35) De totale steun belooft 24 miljoen DEM. In het schrijven van maart 1998 gaf Duitsland toe dat een deel van de bedragen in 1997 zonder toestemming van de Commissie was uitbetaald en dat van de terugbetaling daarvan bij de privatisering wordt afgezien. Er werd echter niet meegedeeld hoe deze steunmaatregelen in het kader van de privatisering werden beoordeeld.

Gewijzigde maatregelen waarvan de details in maart 1998 werden medegedeeld

- (36) De in 1997 aangemelde maatregelen werden bij de privatisering als volgt gewijzigd:
- toekenning van een subsidie voor de verliescompensatie 1997-2000 ten bedrage van 30,9 miljoen DEM;
 - aflossing van schulden aan de bank ten bedrage van 22,389 miljoen DEM;
 - afzien van terugbetaling van een bedrag van 159,27 miljoen DEM;
 - afzien van terugbetaling van de garantiekosten van 0,312 miljoen DEM.
- (37) Volgens een schrijven van Duitsland van maart 1998 beliep de totale steun voor Lautex 212,871 miljoen DEM. Het is echter nog onduidelijk in hoeverre de in 1997 verstrekte steun al dan niet in deze maatregelen is opgenomen.
- (38) Uit een afsluitende analyse van de door Duitsland bij de Commissie ingediende stukken blijkt dat aan Lautex in de jaren 1996-1997 de volgende steun werd toegekend:

(in miljoen DEM)

1996		1997		Privatisering	
Vorm	Bedrag	Vorm	Bedrag	Vorm	Bedrag
Krediet	0,531	Krediet	0,217	Krediet	12,700
Subsidies	0,969	Garantie (verlening)	(3,500) ⁽¹⁾	Subsidies	30,900
Krediet	0,117			Aflossing van de schulden aan de bank	22,389
<i>Totaal</i>	1,617	<i>Totaal</i>	0,217	<i>Totaal</i>	65,989
				Totaal	67,823

⁽¹⁾ Dit bedrag moet buiten beschouwing blijven omdat het een verlenging van een maatregel is die al krachtens een goedgekeurd steunprogramma voor 100% werd uitbetaald.

- (39) Bij de in de vorenstaande tabel voor 1996 weergegeven maatregelen gaat het in detail om de volgende steun van de BMGB aan Lautex:
- krediet ten bedrage van 0,531 miljoen DEM ten behoeve van een sociaal plan;
 - krediet ten bedrage van 0,117 miljoen DEM ter bevordering van de beroepsopleiding;
 - subsidies ten bedrage van 0,969 miljoen DEM ter bevordering van de werkgelegenheid (maatregelen in het kader van de Duitse Arbeitsförderungsgesetz).

- (40) Voor 1997 gaat het om de volgende steunmaatregelen:
- krediet ten bedrage van 0,217 miljoen DEM ter bevordering van de beroepsopleiding;
 - verlenging van een bestaande garantie ten bedrage van 3,500 miljoen DEM met 0,5% garantiekosten.
- (41) In de privatiseringsovereenkomst keurde de BvS de volgende maatregelen goed:

- a) krediet ten bedrage van 12,7 miljoen DEM voor verliesdekking 1997⁽¹⁾, waarvan 3,988 miljoen DEM renteloos en 8,712 miljoen DEM tegen 5,54% rente; dit krediet werd in tranches uitbetaald;
- b) subsidies ten bedrage van 30,9 miljoen DEM; de betaling vond plaats in termijnen (8,9 miljoen DEM op 31 december 1997, twee tranches van telkens 8 miljoen DEM op 30 juni 1998 en 31 december 1998 en 6 miljoen DEM op 30 juni 1998);
- c) aflossing van schulden aan de bank ten bedrage van 22,389 miljoen DEM⁽¹²⁾.
- (42) In de periode 1996-1997 ontving Lautex van de Vrijstaat Saksen een investeringspremie ten bedrage van 0,226 miljoen DEM. In de periode 1998-2000 stelt de Vrijstaat Saksen aan Lautex verdere investeringspremies van in totaal 5,693 miljoen DEM ter beschikking.
- (43) In de privatiseringsovereenkomst werd verklaard dat zou worden afgezien van de terugbetaling van meerdere van de genoemde steunmaatregelen. De BvS hechtte haar goedkeuring aan het afzien van terugbetaling van de volgende steun, die in totaal 159,583 miljoen DEM beliep:
- a) kredieten ten bedrage van 110,636 miljoen DEM (75,176 miljoen DEM uit 1991, 16,527 miljoen DEM uit 1994 en 3,240 miljoen DEM en 15,693 miljoen DEM uit 1995);
- b) kredieten ten bedrage van 46,130 miljoen DEM (22,872 miljoen DEM en 10,558 miljoen DEM uit 1995 en 12,700 miljoen DEM uit 1997);
- c) kredieten ten bedrage van 0,334 miljoen DEM (0,117 miljoen DEM uit 1996 en 0,217 miljoen DEM uit 1997) ter bevordering van de beroepsopleiding;
- d) kredieten ten bedrage van 2,171 miljoen DEM (1,640 miljoen DEM uit 1992 en 0,531 miljoen DEM uit 1996) voor het sociaal plan uit 1996;
- e) afzien van vorderingen op grond van een garantie ten bedrage van 0,312 miljoen DEM.
- (44) Na 1995 werd aan de onderneming steun ten bedrage van in totaal 73,742 miljoen DEM toegekend. (Bij dit bedrag is geen rekening gehouden met het afzien van terugbetaling van 159,583 miljoen DEM⁽¹³⁾.)
- Steunmaatregelen die onder de Treuhandregelingen vallen**
- (45) Volgens de aanmelding van 27 januari 1997 beliepen de onder de Treuhandregelingen vallende steunmaatregelen in totaal 174,400 miljoen DEM. Daarvan werd naar men beweert 124,9 miljoen DEM tot en met 1994 uitbetaald, terwijl uit informatie blijkt dat in 1995 goedkeuring werd gehecht aan nog eens 49,5 miljoen DEM, die in 1995 en 1996 werd uitbetaald. Volgens informatie van Duitsland van mei 1997, dus na de inleiding van de procedure, belooft het totale bedrag van de onder Treuhandregelingen vallende financiële steun aan Lautex van 1990 tot eind 1995 173,658 miljoen DEM:
- a) kredieten ten bedrage van 33,430 miljoen DEM;
- b) garanties ten bedrage van in totaal 26,335 miljoen DEM;
- c) diverse subsidies en kredieten ten bedrage van 113,893 miljoen DEM.
- (46) Tijdens een bijeenkomst in Brussel op 2 maart 1999 gaven de vertegenwoordigers van de Duitse autoriteiten toe dat ze moesten onderzoeken welke van de in 1996 uitbetaalde steunmaatregelen feitelijk onder de desbetreffende Treuhandregelingen vallen, waarvan de laatste op 31 december 1995 afliep. Volgens informatie van april 1999 gaat het hierbij om een bijdrage van 177,794 miljoen DEM. Deze omvat ook de in 1996⁽¹⁴⁾ toegekende steun. Omdat geen verklaring werd gegeven waarom de na 1995 toegekende steun in dit bedrag is opgenomen, zal de Commissie ze voor de periode 1996-2002 in aanmerking nemen.
- (47) Uit een analyse van de door Duitsland verstrekte informatie blijkt dat Lautex in de periode 1991-1995 van de Treuhandanstalt/BvS/BMGB de volgende steun heeft ontvangen:

⁽¹⁾ Volgens het schrijven van 27 november 1998 belopen de verliezen 5,202 miljoen DEM. Er werd geen verdere toelichting gegeven waarom het krediet 7,498 miljoen DEM hoger is dan het verlies.

⁽¹²⁾ Er werd geen informatie over deze schulden aan de bank verstrekt. Het blijft onduidelijk of de aflossing betrekking heeft op particuliere of openbare schulden aan de bank.

⁽¹³⁾ Dit afzien heeft betrekking op middelen die sinds 1991 werden verstrekt.

⁽¹⁴⁾ Vooral subsidies voor het sociaal plan voor 1996 ten bedrage van 0,531 miljoen DEM.

(in miljoen DEM)

1991		1992		1994		1995	
Vorm	Bedrag	Vorm	Bedrag	Vorm	Bedrag	Vorm	Bedrag
Krediet	75,176	Krediet	1,640	Krediet	16,527	Krediet	15,693
		Garantie	18,295			Krediet	10,558
		Garantie	4,875			Krediet	22,872
		Garantie	4,887			Krediet	3,240
		Garantie	3,500				
<i>Totaal</i>	75,176	<i>Totaal</i>	33,197	<i>Totaal</i>	16,527	<i>Totaal</i>	52,363
Totaal							177,263

- a) Op 17 december 1991 werd aan Lautex een krediet van 75,176 miljoen DEM toegekend.
- b) Op 1 juli 1992 ontving Lautex voor het sociaal plan kredieten ten bedrage van 1,640 miljoen DEM. Verder werden in 1992 meerdere garanties voor de onderneming aanvaard:
- i) Op 8 april 1992 werden twee garanties ten bedrage van respectievelijk 18,295 miljoen DEM en 4,875 miljoen DEM voor het garanderen van investeringen aanvaard.
 - ii) Een garantie ten bedrage van 4,887 miljoen DEM, die eveneens voor de dekking van investeringen diende, werd op 15 december 1992 aanvaard.
 - iii) Op 10 december 1992 werd een garantie ten bedrage van 3,500 miljoen DEM aanvaard.
- c) In 1994 ontving de onderneming kredieten ten bedrage van 16,527 miljoen DEM, die voor de dekking van de verliezen in 1995 dienden.
- d) In 1995 werden aan Lautex vier verschillende soorten kredieten ten bedrage van in totaal 52,363 miljoen DEM verstrekt:
- i) krediet van 3 juli 1995 ten bedrage van 15,693 miljoen DEM voor de dekking van verliezen in 1995;
 - ii) krediet van 3 juli 1995 ten bedrage van 10,558 miljoen DEM voor de dekking van verliezen in 1996;
 - iii) krediet van 3 juli 1995 ten bedrage van 22,872 miljoen DEM voor herstructureringsmaatregelen in 1996⁽¹⁵⁾;
 - iv) krediet van 8 september 1995 ten bedrage van 3,240 miljoen DEM voor de dekking van verliezen in 1994.
- e) Bovendien ontving de onderneming in de periode 1992-1995 van de Vrijstaat Saksen investeringspremie ten bedrage van 1,018 miljoen DEM⁽¹⁶⁾.
- (48) Derhalve ontving Lautex tussen 1991 en 1995 steun ten bedrage van in totaal 178,281 miljoen DEM.

Particuliere financiering

- (49) De eerste particuliere financiering vond plaats met de privatisering van Lautex. Volgens een schrijven van maart 1998 kocht de investeerder Lautex voor een prijs van 0,435 miljoen DEM, zag hij af van de terugbetaling van diverse schulden ten bedrage van 0,260 miljoen DEM en moest er een cashtoevoer van 6 miljoen DEM plaatsvinden. Na de fusie van Erba en Lautex werd dit kapitaalbedrag over de beide investeerdersgroepen verdeeld, zodat elke groep 3 miljoen DEM kreeg. In werkelijkheid heeft elke investeerder 2 miljoen DEM volgestort. De overige 2 miljoen DEM moet bij een positieve beschikking van de Commissie worden volgestort, hetgeen door Duitsland meer dan eens werd bevestigd. Zo zou de inbreng van de investeerder mogelijkerwijs 6,695 miljoen DEM kunnen belopen.
- (50) De Commissie onderstreept dat de heer Elard Maron tijdens een overleg op 2 maart 1999 vaststelde dat ook de activa van Erba GmbH, die 9,686 miljoen DEM belopen, als kapitaal inbreng van de investeerder moeten worden beschouwd. Deze verklaring wordt door de Duitse autoriteiten bij het laatste schrijven van 12 april 1999 bevestigd. In een tabel in datzelfde schrijven worden voor het eerst nog twee bedragen als investeerdersinbreng genoemd: een bedrag van 3,465 miljoen DEM dat over-

⁽¹⁵⁾ Deze kredieten werden in termijnen betaald, verdeeld over heel 1996.

⁽¹⁶⁾ 0,313 miljoen DEM (1992), 0,175 miljoen DEM (1993), 0,082 miljoen DEM (1994) en 0,448 miljoen DEM (1995).

eenkomstig de privatiseringsovereenkomst bestemd is voor de dekking van de schulden aan de bank, en een bedrag van 8,795 miljoen DEM dat als investering geldt. Het schrijven bevat geen nadere toelichting betreffende beide bedragen. Het is niet bekend of deze extra investeringen slechts door één investeerder of door beide werden gedaan, en in welke verhouding een eventuele opsplitsing plaatsvindt.

VI. RELEVANTE MARKT

- (51) Lautex is actief in de textielsector. De onderneming weeft en veredelt stoffen voor bovenkleding alsmede stoffen voor hemden, blouses en beroepskleding. Via haar productiefaciliteiten in Lauffenmühle en de vestigingen in Zuid-Afrika en Zimbabwe is de Daun-groep ook in de textielbranche actief. De Maron-groep beschikt over productiefaciliteiten voor textielproducten in de Tsjechische Republiek. Door het gebrek aan informatie van Duitse zijde over de investeerdersgroepen is niets bekend over hun deelneming in andere textielondernemingen. De Commissie stelt vast dat Lautex begin 1998 4,6% van haar productie naar derde landen exporteerde, 17,7% naar de Gemeenschap en de rest op de Duitse markt afzette.
- (52) Markten voor geweven en veredelde stoffen zijn in de hele Gemeenschap te vinden. Bij de inleiding van de procedure stelde de Commissie vast dat de sector te kampen heeft met een recessie en met overcapaciteit. Ook Duitsland wees op bestaande overcapaciteit op het gebied waarop Lautex actief is⁽¹⁷⁾. Deze opvatting werd ook door derden gedeeld, die als reactie op de mededeling betreffende de inleiding van de procedure hun opmerkingen kenbaar maakten. In december 1998 corrigeerde Duitsland zijn bewering ten aanzien van de overcapaciteiten en stelde vast dat er sinds 1997 geen overcapaciteiten meer zouden bestaan op de gemeenschapelijke textielmarkt.
- (53) De textielsector is uit de aard der zaak kapitaalintensief. Desalniettemin is er hevige concurrentie van lagelonenlanden zonder al te veel strenge milieuvoorschriften. De prognoses voor producenten uit de Gemeenschap waren en blijven somber⁽¹⁸⁾. Sinds de inleiding van de procedure zijn er aanwijzingen dat de situatie op de markt voor de textielsector in de periode 1994-1995 algemeen is verbeterd. Het is echter niet bekend of deze positieve trend aanhoudt. Uit een rapport blijkt dat de opwaartse trend mogelijk slechts van korte duur was en in 1996 een daling van de groei tot ver beneden de trendwaarde op langere termijn plaatsvond, voordat in 1997 weer een licht herstel kon worden genoteerd. Met name in de Duitse textielbranche is een verdere rationalisering

van de capaciteiten te verwachten. De herstructurering van de branche vindt plaats onder de voorwaarden van een slechts matige wereldwijde vraag en een harde prijsconcurrentie⁽¹⁹⁾. Verder is het aantal marktdeelnemers, ook op de markt waarop Lautex actief is, afgenomen.

- (54) Er wordt vastgesteld dat de productie van Lautex uitsluitend voor de confectiemarkt is bestemd. Ondanks diverse wijzigingen is de marktstrategie van de onderneming uitsluitend op deze tak gericht. De beoordeling van deze downstreammarkt is van belang voor de bepaling van de concurrentiedruk in dat deel van de upstreamtextielmarkt dat de verzorging van de eerstgenoemde garandeert. Volgens informatie waarover de Commissie beschikt, wordt de downstreammarkt gekenmerkt door verscherpte mededingingsvoorwaarden; verder zijn voor de komende tijd een afname van de werkgelegenheid en een slechts geringe groei te verwachten. De vraag is sinds 1990 jaarlijks met 2% gedaald. De confectie-industrie zal in Europa ook voortaan te kampen hebben met moeilijke economische omstandigheden, terwijl er geen wezenlijke toename van de vraag te verwachten is⁽²⁰⁾. De gevolgen van de overproductie op de textielmarkten zijn mogelijk zelfs zowel voor de producenten van textielproducten als voor de confectieproducenten in de hele wereld zeer ernstig⁽²¹⁾.

VII. INLEIDING EN UITBREIDING VAN PROCEDURE

- (55) Bij de inleiding van de procedure heeft de Commissie vastgesteld dat de aangemelde maatregelen steun in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag inhouden. Omdat de steun als herstructureringssteun was bedoeld, moest deze op grond van artikel 87, lid 3, onder c), van het EG-Verdrag en op grond van de communautaire kaderregeling voor reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden (hierna „de kaderregeling” genoemd) worden beoordeeld⁽²²⁾.
- (56) In haar schrijven van 15 april 1997 uitte de Commissie twijfels over zowel het sluitende karakter van de voorgestelde herstructureringsmaatregelen als de juistheid van de veronderstellingen. De Commissie betwijfelde verder of een buitensporige vervalsing van de mededinging door de voorgestelde steunmaatregelen zou kunnen worden vermeden, omdat ondanks een structurele overcapaciteit in de branche geen voorstellen voor een duurzame capaciteitsvermindering werden gedaan. Gezien de twijfels over de vraag of de herstructureringsmaatregelen zinvol zijn, kon de Commissie zich over de evenredigheid ervan niet uitspreken. Ten slotte werd betwijfeld of

⁽¹⁷⁾ Zie het schrijven van september 1997.

⁽¹⁸⁾ Zie „Business trends survey from August 1996”, European Observatory for Textiles and Clothing; „Textile Outlook International: Asian crisis — the impacts spread far & wide”, Economist Intelligence Unit (1 juli 1998).

⁽¹⁹⁾ Zie „World Textile Fibers to 2001”, Freedonia Industry and Business Research Studies, The Freedonia Group, Inc., Ohio, USA.

⁽²⁰⁾ Zie „Panorama van de EU-Industrie 97”, Europese Commissie, verslag van het European Observatory for Textiles and Clothing, NACE (Revision 1) 17, deel I, 4-17 tot en met 4-23.

⁽²¹⁾ Zie „Textile Outlook International: World”, Economist Intelligence Unit, 1 juli 1998.

⁽²²⁾ PB C 368 van 23.12.1994, blz. 12.

het saneringsplan volledig zal worden uitgevoerd. Vanwege het gebrekkige sluitende karakter van het herstructureringsplan en het ontbreken van een particuliere kapitaalverstrekker was de Commissie er bezorgd over dat een privatisering tijdens het herstructureringsplan tot een wijziging daarvan zou kunnen leiden.

- (57) De privatisering van de onderneming omvatte nieuwe steunmaatregelen ten gunste van Lautex en de informatie die in de tijd daarna werd verstrekt, kon de hiervoor genoemde twijfels niet wegnemen. Het herstructureringsplan werd weliswaar gewijzigd, maar de afzonderlijke stappen van het saneringsproces werden niet beschreven en de problemen van de onderneming werden niet geanalyseerd. De veronderstellingen voor 1997 bleken te optimistisch en het maken van winst werd van 1998 uitgesteld tot 2000. Het was nu ook de bedoeling de capaciteit terug te brengen, hoewel er geen verklaring voor werd gegeven waarom dat plotseling mogelijk was en evenmin werd ingegaan op de kwestie van de duurzaamheid. Omdat de totale kosten voor de herstructurering niet bekend waren, kon de Commissie zich ook niet uitspreken over de evenredigheid van de maatregelen. Ten slotte kon de privatisering van de onderneming de twijfels over de volledige realiseerbaarheid van het saneringsplan niet wegnemen zodat de procedure werd uitgebreid.

VIII. OPMERKINGEN VAN DERDEN

- (58) Naar aanleiding van de publicatie van het schrijven aan de Duitse regering in het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* ⁽²³⁾ maakten een Europese en een Britse beroepsvereniging hun bezwaren kenbaar. In een ongevraagd toegestuurd schrijven van een West-Duitse concurrent van april 1997 maakte deze kenbaar dat Lautex zich met verdringsconcurrentie zou bezighouden. Verder werd gewezen op de overcapaciteit op de markt. Kopieën van dit schrijven werden voor commentaar aan Duitsland toegezonden. In een antwoordschrijven van september 1997 betwistte Duitsland dat er sprake zou zijn geweest van verdringsconcurrentie.
- (59) Nadat bekendgemaakt was dat de procedure werd uitgebreid, maakten de Daun-groep en de Maron-groep aan de Commissie hun opmerkingen kenbaar. Het schrijven van de Maron-groep bevatte informatie over de fusie van Erba en Lautex en over de activiteit van Erba. De Daun-groep uitte in haar schrijven haar ontevredenheid over het privatiseringsproces, ging op de onbevredigende situatie van de onderneming in en verklaarde dat zij zich uit de privatiseringsovereenkomst zou terugtrekken. Ook deze opmerkingen werden aan Duitsland voor commentaar voorgelegd. Bij schrijven van 22 april 1999, door de Commissie ontvangen op 29 april 1999, vroegen de Duitse autoriteiten om verlenging van de ter-

mijn voor het kenbaar maken van hun opmerkingen tot 7 mei 1999. In haar schrijven van 3 mei 1999 gaf de Commissie toestemming voor de gevraagde termijnverlenging; van Duitsland kwam echter geen reactie.

IX. BEOORDELING OP BASIS VAN DE BESCHIKBARE INFORMATIE

- (60) Op 17 augustus 1998 werd Duitsland middels een bevel aangemaand aan de Commissie binnen een maand voldoende informatie ter beschikking te stellen om een beoordeling van de onderzochte maatregelen mogelijk te maken. Op verzoek van Duitsland werd deze termijn verlengd. Ondanks diverse aanmaningen waren de als reactie op het bevel verstrekte inlichtingen misleidend; vaak waren ze in strijd met eerdere uitspraken en konden ze de door de Commissie bij de inleiding en uitbreiding van de procedure geuite twijfels niet wegnemen. Derhalve berust de navolgende beoordeling krachtens artikel 13, lid 1, van Verordening (EG) nr. 659/1999 van de Raad van 22 maart 1999 tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 88 van het EG-Verdrag ⁽²⁴⁾ op de beschikbare informatie.

X. TE BEOORDELEN STEUNMAATREGELLEN

- (61) De Commissie stelt ook vast dat het laatste schrijven van Duitsland met betrekking tot de informatie die in de toekomst verstrekt zou worden, na de laatste termijnverlenging van de informatiebeschikking, die op 7 mei 1999 verstreek, werd ontvangen. Indien in de toekomst een nieuw herstructureringsplan ter kennis gebracht zou worden, behoudt de Commissie zich het recht voor dit afzonderlijk te beoordelen. De aankondiging, op een later tijdstip informatie over een toekomstig, maar nu nog niet ontwikkeld concept of plan te verstrekken, verandert echter niets aan de beoordeling van de actuele situatie.
- (62) De financiële steun ten gunste van Lautex is steun in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag, omdat deze met staatsmiddelen wordt bekostigd en voor Lautex voordelen oplevert die een onderneming in moeilijkheden van een particuliere investeerder niet zou krijgen. Verder kan de financiële steun in de desbetreffende sector gevolgen hebben voor de handelsbetrekkingen tussen de lidstaten, waardoor de mededinging op de gemeenschappelijke markt kan worden vervalst. Bij enkele van deze maatregelen gaat het om nieuwe steun die door de Commissie moet worden beoordeeld. Lautex heeft tot nu toe geen winst gerealiseerd en is een onderneming in moeilijkheden.

⁽²³⁾ Zie voetnoot 1.

⁽²⁴⁾ PB L 83 van 27.3.1999, blz. 1.

Steunmaatregelen die onder Treuhandregelingen vallen

(63) Volgens het laatste schrijven van Duitsland valt steun ten bedrage van 177,794 miljoen DEM onder Treuhandregelingen. Uit een analyse van de voorgelegde informatie bleek dat Lautex in de periode 1991-1995 steun ten belope van 178,281 miljoen DEM heeft ontvangen. Uitgaande van de verstrekte informatie kwam de Commissie tot het volgende oordeel:

- a) Kredieten ten bedrage van 75,176 miljoen DEM die in 1991 aan Lautex werden verstrekt, vallen onder een goedgekeurd steunprogramma, Treuhandregeling NN 108/91⁽²⁵⁾, en voldoen aan de voorwaarden daarvan⁽²⁶⁾.
- b) Wat betreft de kredieten ten bedrage van 1,640 miljoen DEM voor het sociaal plan, die op 1 juli 1992 werden verstrekt, is de Commissie van mening dat verplichtingen van een onderneming met betrekking tot het betalen van werkloosheidsuitkeringen of pensioenen op grond van de wet of een CAO deel uitmaken van de normale kosten van een onderneming die uit eigen middelen gefinancierd moeten worden. Daarom moeten bijdragen van de staat in deze kosten als steun worden beschouwd. Deze kredieten vallen echter onder Treuhandregeling E 15/92⁽²⁷⁾ en hoeven derhalve hier niet beoordeeld te worden. Hetzelfde programma dekt zowel de garanties ten bedrage van 31,557 miljoen DEM, die in 1992 werden verleend, als de kredieten ten bedrage van 16,527 miljoen DEM, die in 1994 werden verstrekt om de verliezen in 1995 te dekken. Deze maatregelen voldoen aan de voorwaarden van dit programma⁽²⁸⁾.
- c) De in 1995 verstrekte kredieten ten bedrage van 52,363 miljoen DEM, die volgens Duitsland werden toegekend krachtens Treuhandregeling N 768/94, een door de Commissie goedgekeurd programma⁽²⁹⁾, liggen 2,363 miljoen DEM boven het daarin vastgelegde maximumbedrag. Deze steun had bij de Commissie aangemeld moeten worden⁽³⁰⁾ en moet derhalve als steun ad hoc worden beoordeeld.

⁽²⁵⁾ SG(91) D/175825 van 26 september 1991.

⁽²⁶⁾ Treuhandregeling NN 108/91 betreft kredieten en garanties die door de Treuhandanstalt in het kader van de herstructureringsprocedure aan ondernemingen zijn toegekend.

⁽²⁷⁾ SG(92) D/17613 van 8 december 1992.

⁽²⁸⁾ Zie punt 3 van Treuhandregeling E 15/92, waarin staat dat het verstrekken van kredieten en garanties moet worden aangemeld indien de onderneming meer dan 1 500 werknemers telt en het totale obligo meer dan 150 miljoen DEM bedraagt. De steunmaatregelen lagen derhalve binnen de in de regeling genoemde grenzen en vielen dus onder het programma.

⁽²⁹⁾ SG(95) D/1062 van 1 februari 1995.

⁽³⁰⁾ In Treuhandregeling N 768/94 is vastgelegd dat alle kredieten boven 50 miljoen DEM, die aan ondernemingen met meer dan 250 werknemers worden verstrekt, bij de Commissie moeten worden aangemeld.

d) De in de periode 1992-1995 toegekende investeringspremies ten bedrage van 1,018 miljoen DEM berusten op het goedgekeurde steunprogramma „Wet op de investeringspremie”⁽³¹⁾. Derhalve is een beoordeling door de Commissie niet nodig. Indien wordt aangenomen dat met de herstructurering van de onderneming in 1995 een aanvang is gemaakt, moet worden vastgesteld dat al van tevoren een subsidie van 0,570 miljoen DEM werd toegekend. Zodoende moet bij de beoordeling van de evenredigheid rekening worden gehouden met het in 1995 verstrekte bedrag van 0,448 miljoen DEM.

(64) Uit de opsomming blijkt dat steunmaatregelen ten bedrage van in totaal 124,900 miljoen DEM onder Treuhandregelingen vallen. Een tweede bedrag van 1,018 miljoen DEM berust op een goedgekeurd programma. Derhalve blijft 52,363 miljoen DEM over, die als steun ad hoc moet worden beoordeeld.

Na 1 januari 1996 toegekende steun

(65) Uit de verstrekte informatie blijkt dat Lautex sinds 1996 steun ten belope van in totaal 73,742 miljoen DEM heeft ontvangen. De Commissie beoordeelt deze als volgt:

- a) De verstrekte kredieten ten bedrage van 0,531 miljoen DEM voor het sociaal plan moeten krachtens paragraaf 3.2.5 van de kaderregeling als steun worden beschouwd, en er moet derhalve worden nagegaan of ze voldoen aan de criteria van de kaderregeling.
- b) Met betrekking tot de kredieten ten belope van 0,117 miljoen DEM voor beroepsopleidingen, die in 1996 werden toegekend, stelt de Commissie vast dat informatie over de bestemming en toepassing daarvan ontbreekt en dat de kredieten derhalve niet als direct op de werknemers gerichte algemene maatregelen zonder verband met de onderneming kunnen worden beschouwd. Een dergelijke maatregel, die een onderneming bevoordeelt doordat ze de kosten reduceert die de onderneming normaal heeft als ze haar werknemers een voor het bedrijf relevante opleiding wil geven of wanneer ze haar werknemers de kans wil geven zich door zelfstudie te verbeteren, moet als steun worden beschouwd.
- c) De subsidies ten belope van 0,969 miljoen DEM ter bevordering van de werkgelegenheid („AFG-maatregelen”) berusten op het goedgekeurde steunprogramma „Arbeitsförderungsgesetz” (wet op de bevordering van de werkgelegenheid). Derhalve is een

⁽³¹⁾ De maatregelen in het kader van deze wet gelden als regionale investeringssteun krachtens artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag en werden door de Commissie op grond van de afwijking van artikel 87, lid 3, onder a), van het EG-Verdrag (goedgekeurd steunprogramma N 494/A/95) goedgekeurd.

beoordeling door de Commissie niet nodig. Bij de beoordeling van de evenredigheid wordt hiermee evenwel toch rekening gehouden.

- d) Van de maatregelen uit 1997 ten gunste van Lautex gelden de kredieten ten belope van 0,217 miljoen DEM voor beroepsopleiding als steun die aan de criteria van de kaderregeling moet worden getoetst. De verlenging van de garantie ten belope van 3,5 miljoen DEM heeft betrekking op een garantie uit 1992 die onder Treuhandregeling E 15/92 valt. Omdat deze maatregel onderdeel is van een goedgekeurd programma en de intensiteit daarvan als 100% van het gegarandeerde bedrag werd opgegeven, beschouwt de Commissie de verlenging niet meer als een steunmaatregel, zodat dit bedrag buiten beschouwing kan blijven.
- e) De maatregelen vanaf 7 november 1997, waarvoor de BvS volgens de privatiseringsovereenkomst goedkeuring verleende en die kredieten ten bedrage van 12,7 miljoen DEM, subsidies ten bedrage van 30,9 miljoen DEM en een aflossing van de schulden aan de bank van 22,389 miljoen DEM omvatten⁽³²⁾, gelden als nieuwe steunmaatregelen. In dit geval moet worden gecontroleerd of een van de afwijkingen van artikel 87, lid 3, onder c), van het EG-Verdrag van toepassing is.
- f) De door de Vrijstaat Saksen ter beschikking gestelde investeringspremies ten belope van 5,919 miljoen DEM berusten op een goedgekeurd steunprogramma. Derhalve is een beoordeling door de Commissie niet nodig. Bij de beoordeling van de evenredigheid moet echter rekening worden gehouden met de maatregelen.
- g) Met betrekking tot het bij de privatisering overeengekomen afzien van terugbetaling van een bedrag van 159,583 miljoen DEM moet worden vastgesteld dat enkele van deze maatregelen betrekking hebben op steun die onder de Treuhandregelingen valt. Daarbij gaat het om een bedrag van 93,655 miljoen DEM⁽³³⁾. Het afzien van terugbetaling van een bedrag van 65,928 miljoen DEM moet gezien worden in combinatie met maatregelen die niet onder goedgekeurde steunprogramma's vallen. Zij hebben betrekking op steunmaatregelen waarvan het gezien de moeilijke situatie van de onderneming nooit de bedoeling was deze terug te betalen. Omdat steunmaatregelen voor de redding en herstructurering van ondernemingen in moeilijkheden een intensiteit van 100% mogen hebben, wordt het afzien van terugbe-

taling van deze maatregelen niet meer als steun beschouwd.

- (66) Uit deze opsomming blijkt dat Lautex sinds 1992 klaarblijkelijk steun ten bedrage van in totaal 252,023 miljoen DEM heeft ontvangen⁽³⁴⁾. Van dit totale bedrag valt 123,26 miljoen DEM onder Treuhandregelingen. Deze steun alsmede de investeringspremies ten belope van in totaal 0,570 miljoen DEM werden al vóór het begin van de huidige herstructureringsfase in 1995 toegekend, zodat zij bij de beoordeling van de evenredigheid door de Commissie buiten beschouwing blijven. Derhalve moeten steunmaatregelen ten belope van 126,553 miljoen DEM worden beoordeeld, die sinds 1995 werden toegekend. Van dit totale bedrag valt 7,336 miljoen DEM onder goedgekeurde steunprogramma's, zodat een beoordeling door de Commissie niet nodig is. Bij de beoordeling van de evenredigheid moet met deze bedragen echter wel rekening worden gehouden. Als nieuwe steun gelden maatregelen ten belope van 119,217 miljoen DEM, die door de Commissie beoordeeld moeten worden.
- (67) Verder neemt de Commissie nota van het ontbreken van nauwkeurige informatie over de omstandigheden waarin de keuze van de investeerders is geschied en behoudt zij zich derhalve het recht voor haar mening te uiten over aanvullende, nog niet kwantificeerbare steunelementen die tijdens het privatiseringsproces eventueel toegekend zouden kunnen zijn.

XI. BEOORDELING VAN DE HERSTRUCTURERINGSSTEUN

- (68) Krachtens artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag zijn steunmaatregelen van de staten ten gunste van bepaalde ondernemingen onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt, voorzover zij het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloeden en de mededinging vervalsen of dreigen te vervalsen. Gezien de aard van de betrokken steun en de situatie in de textielbranche staat vast dat de desbetreffende steunmaatregelen onder artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag vallen. Dergelijke steunmaatregelen zijn over het algemeen onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt indien zij niet in aanmerking komen voor een van de uitzonderingsbepalingen van artikel 87, lid 2 of lid 3, van het EG-Verdrag. In dit geval is artikel 87, lid 3, van toepassing, omdat dit aan de Commissie de mogelijkheid biedt staatssteun in bepaalde gevallen toe te staan. Krachtens artikel 87, lid 3, onder c), is dit onder meer het geval voor steunmaatregelen om de ontwikkeling van bepaalde vormen van

⁽³²⁾ Er werd geen enkele informatie verstrekt over de vraag of het om particuliere of openbare middelen gaat respectievelijk voor welk doel de bij de privatisering kwijtgescholden schulden waren bestemd.

⁽³³⁾ Het in 1991 toegekende krediet van 75,176 miljoen DEM en de in 1994 verstrekte kredieten ten bedrage van 16,527 miljoen DEM vallen onder Treuhandregelingen. Omdat de Commissie niet op de hoogte is van garanties die niet onder Treuhandregelingen vallen, heeft het afzien van de uit een garantie voortvloeiende aanspraken blijkbaar betrekking op de krachtens Treuhandregeling E 15/92 aanvaarde garantie.

⁽³⁴⁾ De Commissie stelt vast dat de voor de dekking van de totale kosten van de herstructurering voorziene financieringsmaatregelen, die in de op 27 november 1998 voorgelegde tabel zijn vervat, het aangegeven totale bedrag van de steunmaatregelen ten gunste van Lautex plus de inbreng van de investeerders, die in de genoemde tabel op in totaal 6 miljoen DEM is vastgelegd, overschrijden. Omdat geen informatie werd verstrekt of deze maatregelen met openbare of particuliere middelen werden gefinancierd, kan de Commissie de mogelijkheid niet uitsluiten dat Lautex in het genot van extra steun is gekomen.

economische bedrijvigheid te vergemakkelijken, mits de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt daardoor niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad. De kaderregeling bevat de voorwaarden voor een positieve beoordeling door de Commissie.

(69) Op grond van artikel 87, lid 3, onder a), kan de Commissie steunmaatregelen goedkeuren ter bevordering van de economische ontwikkeling van streken waarin de levensstandaard abnormaal laag is of waar een ernstig gebrek aan werkgelegenheid heerst. Deze bepaling is van toepassing op de nieuwe Duitse deelstaten⁽³⁵⁾. In dit geval is de primaire doelstelling van de steun echter de herstructurering van een onderneming in moeilijkheden en niet de bevordering van de economische ontwikkeling van een streek. Zelfs wanneer een met succes geherstructureerde onderneming tot de ontwikkeling van de streek kan bijdragen, moet de steun op grond van artikel 87, lid 3, onder c), en niet op grond van artikel 87, lid 3, onder a), worden beoordeeld.

(70) De door Duitsland in januari 1997 gedane aanmelding betrof herstructureringssteun. Daarom moet worden nagegaan of de aanmelding voldoet aan de in punt 3.2 van de kaderregeling genoemde voorwaarden voor verenigbaarheid met de gemeenschappelijke markt. De Commissie betwijfelt het of de steunmaatregelen aan al deze voorwaarden voldoen.

XII. HERSTELLEN VAN DE RENTABILITEIT OP LANGE TERMIJN

(71) Het herstructureringsplan moet de levensvatbaarheid op lange termijn van de onderneming binnen een redelijk tijdsbestek en op grond van realistische veronderstellingen herstellen. Om het draagvlak van het plan te kunnen beoordelen, heeft de Commissie informatie over de actuele moeilijkheden van de onderneming, over de geplande interne maatregelen en over de daarvan verwachte werking nodig.

(72) De Commissie stelt vast dat Duitsland in zijn antwoord op het schrijven ter inleiding van de procedure aanvullende informatie over de herstructureringsmaatregelen heeft verstrekt. In het schrijven werd echter niet vermeld hoe deze maatregelen de nog niet vastgestelde problemen van de onderneming kunnen oplossen, hoeveel zij zouden kosten, wanneer zij vermoedelijk uitgevoerd zouden worden en of zij noodzakelijk zijn.

(73) Ter verklaring van de problemen die uiteindelijk tot de door Duitsland in november 1998 aangegeven moeilijkheden hebben geleid, wordt hoofdzakelijk de overgang van de onderneming van de centrale planeconomie naar de markteconomie genoemd. Lautex was oorspronkelijk een producent van massaproducten, waarvan de afzetmarkt traditioneel was gericht op de Oostbloklanden. Door de instorting van de desbetreffende markten werd de onderneming in 1992 gedwongen haar strategie te wijzigen en drastisch te snijden in haar personeelsbezetting. Daarmee waren kosten voor een sociaal plan, de herstructurering van de onderneming en de vereiste investeringen gemoed.

(74) Het schrijven van november 1998 bevatte informatie over de herstructureringsmaatregelen, die echter slechts vaag werden toegelicht. De verstrekte gegevens betreffen over het algemeen slechts informatie over de doelstellingen, zonder dat de afzonderlijke stappen voor het verwezenlijken daarvan werden toegelicht. Over de verwachte financiële gevolgen werd nauwelijks informatie verstrekt en een tijdschema ontbrak volledig.

(75) In het herstructureringsplan van Lautex werden diverse essentiële wijzigingen aangebracht. Bovendien heeft Duitsland reeds verstrekte informatie continu weer gewijzigd, hetgeen slechts verdere vragen heeft opgeworpen⁽³⁶⁾.

(76) De Commissie stelt vast dat het oorspronkelijk in 1993 uitgewerkte plan voor Lautex, in de medio 1995 gewijzigde versie, in het vooruitzicht stelde dat in 1998 winst moest worden gemaakt. Bij schrijven van mei 1997 werd dit tijdstip uitgesteld tot 1999. Volgens de in maart 1998 voorgelegde, gewijzigde versie hoeft pas in 2000 op winst te worden gerekend. Uit de meest recente informatie blijkt dat de onderneming pas in 2001 een zeer bescheiden winst zal maken. Verder moet worden vastgesteld dat de door de onderneming vastgelegde doelstellingen voor bepaalde producttakken vaak niet bereikt werden.

(77) Deze permanente wijzigingen doen het plan onbetrouwbaar overkomen. De onderneming ondergaat een continu voortgaand herstructureringsproces, waarvoor klaarblijkelijk grote steunbedragen nodig zijn, zonder dat de onderneming ooit winst zou hebben gemaakt. De steunmaatregelen lijken de onderneming, in strijd met het „one time, last time“-principe, kunstmatig in leven te houden. De tijdens het herstructureringsproces geleidelijk aan slechter wordende bedrijfsresultaten doen ernstige twijfels over de levensvatbaarheid op lange termijn van de onderneming ontstaan.

⁽³⁶⁾ Zo werden bijvoorbeeld de gegevens over de capaciteitsontwikkeling, de overdracht van de machines en installaties van Erba GmbH op Lautex en de beschrijving van Lautex als passieve veredelaar diverse keren gewijzigd.

⁽³⁵⁾ Zie de beschikking van de Commissie over steunzaak N 464/93.

Overzicht ⁽³⁷⁾

(in miljoen DEM)

	1995	1996	1997 ⁽¹⁾	1998	1999	2000	2001	2002
Omzet	61,571	64,998	57,029	70,787	71,943	80,688	81,554	82,379
Materiaalkosten	40,987	50,767	45,583	53,972	50,389	53,803	53,132	52,142
Personeelskosten	14,983	18,857	17,446	17,213	16,795	16,692	17,022	17,362
Afschrijvingskosten	5,464	3,083	2,338	2,832	3,402	4,004	3,927	3,950
Overige bedrijfskosten	10,221	10,759	7,620	6,550	6,265	6,663	6,790	6,946
Bedrijfsresultaat	-10,084	-18,468	-15,958	-9,780	-4,908	-0,474	0,683	1,979

⁽¹⁾ Eindcijfers.

(78) De als bewijs van de meegedeelde visie voorgelegde cijfers worden eveneens permanent gewijzigd. Zowel voor de omzet als voor de bedrijfsresultaten werden de cijfers in de bovengenoemde periode steeds weer naar beneden bijgesteld. Volgens de meest actuele desbetreffende informatie wordt voor 1998 een omzet van 56,7 miljoen DEM en een verlies van 11,3 miljoen DEM ⁽³⁸⁾ verwacht, waarmee de waarden ver boven respectievelijk onder de oorspronkelijke gegevens liggen.

(79) Gezien deze stand van zaken bestaan bij de Commissie twijfels over de geloofwaardigheid van zowel de oorspronkelijke als de gewijzigde gegevens. Bovendien stelt de Commissie vast dat de herstructureringsperiode telkens weer werd verlengd.

XIII. BUITENSPORIGE VERVALSING VAN DE MEDEDINGING

(80) Krachtens de kaderregeling is een voorwaarde voor herstructureringssteun voorts dat er maatregelen worden genomen om nadelige gevolgen voor concurrenten zoveel mogelijk te compenseren. De steun zou anders „het gemeenschappelijk belang schaden”.

(81) Voor de productiecapaciteit van een begunstigde betekent dit dat de steun principieel niet mag worden gebruikt om de productie in het kader van de herstructurering te verhogen. In geval van een structureel overschot van de productiecapaciteit op de relevante markt in de Europese Gemeenschap waarop de begunstigde actief is, dient het herstructureringsplan bij te dragen,

evenredig met de hoogte van het ontvangen steunbedrag, tot de herstructurering van de bedrijfstak op de relevante markt door onomkeerbare vermindering of sluiting van capaciteit. Er wordt een echte bijdrage geleverd wanneer in het kader van de vermindering van capaciteit vaste activa uit de desbetreffende sector worden afgevoerd; dit kan ook de fysieke sloop betekenen. Indien verdere herstructureringssteun wordt toegekend, moet een volgens die uitgangspunten gewijzigd herstructureringsplan aan dezelfde voorwaarden voldoen.

(82) Dat deel van de textielmarkt waarop Lautex actief is, lijkt in moeilijkheden te zijn. Deze markt lijkt op de rand van de overcapaciteit te staan ⁽³⁹⁾. De Commissie stelt vast dat de door Duitsland in december 1998 geuite mening klaarblijkelijk gebaseerd is op de methodiek die beschreven is in de multisectorale kaderregeling betreffende regionale steun voor grote investeringsprojecten ⁽⁴⁰⁾. In punt 1.4 van deze kaderregeling wordt er echter uitdrukkelijk op gewezen dat deze niet voor herstructureringssteun geldt. Daarom is de Commissie het niet eens met de gewijzigde opvatting van Duitsland dat op dat deel van de textielmarkt waarop Lautex actief is, geen overcapaciteit heerst. Dit betekent dat Lautex evenredig aan de toegekende steun de capaciteit moet verminderen, al kan dit in een streek als bedoeld in artikel 88, lid 3, onder a), van het EG-Verdrag niet zeer streng worden toegepast. Lautex moet ten minste aantonen dat geen capaciteitsuitbreiding plaatsvindt of heeft plaatsgevonden.

(83) De Commissie stelt vast dat de Duitse autoriteiten een groot aantal tegenstrijdige uitspraken hebben gedaan over de capaciteit van Lautex. De meest uitgebreide

⁽³⁷⁾ De genoemde cijfers kunnen worden nagelezen in het schrijven van 6 maart 1998, waarin de nieuwste gegevens voor 1995 en 1996 worden verstrekt, en in het schrijven van 27 november 1998, waarin de laatste gewijzigde versie en een overzicht zijn opgenomen.

⁽³⁸⁾ De laatste geconsolideerde cijfers hebben betrekking op 1997.

⁽³⁹⁾ De Commissie stelt vast dat ze in twee van de jongste beschikkingen (Rawe GmbH & Co., N 394/98, en Palla Creativ Textiltechnik GmbH, NN 57/98) tot de negatieve slotsom is gekomen dat er geen bewijs voor overcapaciteit op de textielmarkt is. In de genoemde gevallen hadden de beide ondernemingen echter hun capaciteit verminderd, zodat geen positieve beoordeling van de toestand van de markt moest worden gevonden.

⁽⁴⁰⁾ PB C 107 van 7.4.1998, blz. 7.

informatie met betrekking tot de capaciteit wordt verstrekt in het schrijven van november 1998. De berekeningen waaruit een vermindering van de capaciteit moet blijken, zijn echter misleidend en hebben slechts betrekking op organisatorische veranderingen. Verder moet worden vastgesteld dat verminderingen van de capaciteit die vóór de herstructurering hebben plaatsgevonden, niet relevant zijn.

- (84) De door het oplossen van knelpunten en het uitvoeren van moderniseringsmaatregelen gerealiseerde stijging van de productiviteit duidt erop dat in de weverijtak een capaciteitsuitbreiding zou kunnen hebben plaatsgevonden. De Commissie neemt nota van de opmerkingen betreffende de ingewikkelde berekening van de capaciteit in het veredelingssegment. Met het uitgebreide moderniseringsprogramma en de bouw van verdere verdelingsinstallaties wordt echter de conclusie bevestigd dat ook in deze tak een stijging van de productiviteit heeft plaatsgevonden. Dit geldt in vergelijkbare mate ook voor de opslagfaciliteiten.
- (85) Uit de informatie van de investeerders blijkt niet of het om concurrenten gaat. Indien dit het geval is, zou hun samenwerking in een joint venture ook tot conflicten met artikel 81 van het EG-Verdrag kunnen leiden.
- (86) De Commissie kan niet tot de conclusie komen dat de steun niet tot een buitensporige vervalsing van de mededinging kan leiden.

XIV. EVENREDIGHEID VAN DE STEUN

- (87) Een volgende voorwaarde die in de kaderregeling wordt gesteld, is dat het bedrag en de intensiteit van de steun moeten worden beperkt tot het voor de uitvoering van de herstructurering strikt noodzakelijke minimum en verband moeten houden met de voordelen die de Commissie ervan verwacht. Derhalve wordt van de begunstigten van de steun doorgaans verwacht dat zij met eigen middelen of via externe commerciële financiering een belangrijke bijdrage leveren aan het herstructureringsplan. Om het concurrentievervalsende effect te beperken, moet de steun in een zodanige vorm worden verleend dat de onderneming niet de beschikking krijgt over extra middelen die zouden kunnen worden gebruikt voor agressieve, marktvervalsende activiteiten.

Ontoereikendheid van de herstructureringsfinanciering

- (88) Zowel bij de inleiding als bij de uitbreiding van de procedure heeft de Commissie gewezen op het ontbreken van informatie over de totale kosten van de herstructurering. Zonder een nauwkeurige beschrijving van de problemen waarmee Lautex wordt geconfronteerd, zonder nauwkeurige informatie over de concrete herstructureringsstappen en de daarmee verbonden kosten alsmede zonder duidelijke uitspraken over de wijze waarop deze

maatregelen tot de resultaatsverbetering zullen bijdragen, was het voor de Commissie niet mogelijk te beoordelen of de steun beperkt is tot het voor het realiseren van de duurzame levensvatbaarheid van de onderneming strikt noodzakelijke minimum.

- (89) Ook de later verstrekte aanvullende inlichtingen konden het probleem van het gebrek aan informatie niet oplossen. Hoewel uiteindelijk een algemene toelichting werd gegeven omtrent de problemen die tot de moeilijkheden hebben geleid, bleef de vraag naar de totale kosten van de herstructurering onbeantwoord. Zo ontbreekt bijvoorbeeld informatie over het verband tussen de kosten die in de tabel in het schrijven van 27 november 1998 zijn genoemd en de aangemelde herstructureringsmaatregelen. Een reeks van gegevens komt niet overeen met de gegevens die aan de Commissie in een eerder stadium zijn voorgelegd⁽⁴¹⁾. Verder werd geen informatie verstrekt over de noodzaak van de maatregelen en over de berekening van de bedragen.
- (90) De Commissie stelt onduidelijkheden met betrekking tot de financiering van de herstructurering vast. Indien de totale kosten voor de herstructurering van Lautex vanaf 1995 effectief 208,220 miljoen DEM zouden bedragen, zoals blijkt uit de gegevens in de door Duitsland voorgelegde tabel, moet worden vastgesteld dat aan de onderneming krachtens de aan de Commissie voorgelegde informatie sinds dat jaar steun ten bedrage van 126,553 miljoen DEM werd toegekend en de overige kosten door de investeerders moeten worden gedragen.
- (91) Gezien de vorenstaande feiten kan worden vastgesteld dat aan de hand van de verstrekte informatie geen uitspraak kan worden gedaan over de vraag of de steun werd beperkt tot het voor de herstructurering strikt noodzakelijke minimum.

Bijdrage van de investeerders

- (92) Conform het schrijven van maart 1998 belooft de bijdrage van de investeerders in totaal 6,695 miljoen DEM. Indien echter conform het schrijven van november 1998 de totale kosten voor de herstructurering 208,220 miljoen DEM bedragen, zouden de investeerders slechts voor circa 3,2% van deze kosten opkomen. In dit geval zouden het totale bedrag van de steun plus de bijdrage van de investeerders deze kosten niet dekken. Verder roept het feit dat de betaling van een deel van de investeerdersbijdrage afhankelijk wordt gemaakt van een positieve beschikking van de Commissie, twijfels op over de omvang van de rol van de investeerders bij de herstructurering van de onderneming.

⁽⁴¹⁾ De gegevens over de verliezen van Lautex komen niet overeen met de cijfers in de tabel die op 27 november 1998 werd voorgelegd. Een andere tegenstrijdigheid bestaat tussen de gegevens over de schuldendienst en de uitspraak dat de financiële verplichtingen van Lautex bij de privatisering niet door de BvS werden overgenomen en dat bij de privatisering evenmin een desbetreffende verklaring van afzien van terugbetaling werd afgegeven.

(93) Wat de activa van Erba GmbH ten belope van 9,686 miljoen DEM betreft, die als verdere bijdrage van de investeerders worden genoemd, moet worden vastgesteld dat de Commissie deze om de navolgende redenen niet als investeerdersbijdrage beoordeelt:

- a) De activa van Erba GmbH worden noch beschreven, noch wordt informatie verstrekt over de wijze waarop de aangegeven waarde werd bepaald.
- b) Omdat Erba GmbH een werkende onderneming met de heer Elard Maron als directeur was, geldt de overdracht van de activa aan Lautex, gezien het feit dat de heer Elard Maron niet alleen een belangrijke vennoot van Lautex werd en samen met nog een directeur de onderneming leidt, maar ook het financiële risico van transacties door de rechtspersoon van Lautex onder een andere naam op grond van voldoende steun wordt uitgeschakeld, in economische zin niet als een overdracht van de activa op Lautex, maar als een gedeeltelijke overname door de Marongroep zonder extra inbreng van de investeerder. Derhalve gaat het niet om een investeerdersbijdrage.

(94) Maar zelfs wanneer dit bedrag toelaatbaar zou zijn, zou het aandeel van de investeerders in de totale kosten van de herstructurering slechts 16,318 miljoen DEM bedragen; dit zou 7,8% zijn van de kosten die in de in november 1998 voorgelegde tabel zijn genoemd. Gezien de grootte van de investeerders legt ook dit aandeel niet veel gewicht in de schaal.

(95) Met betrekking tot nog eens twee bedragen (3,465 miljoen DEM voor de overname van de schulden aan de bank en 8,795 miljoen DEM als investeringen) die in het laatste schrijven van 12 april 1999 worden genoemd, wordt vastgesteld dat geen van de bedragen al op een eerder tijdstip door Duitsland was vermeld. Het eerstgenoemde bedrag is klaarblijkelijk in strijd met de tot nu toe verstrekte informatie over de schulden volgens de privatiseringsovereenkomst. Het schrijven bevat geen verdere toelichting bij de beide bedragen. Zo is bijvoorbeeld niet bekend of de aangegeven extra bedragen slechts van één of van beide investeerders afkomstig zijn en hoe ze in het laatste geval worden opgesplitst. Volgens informatie van Duitsland heeft de Daun-groep zich uit de privatiseringsovereenkomst teruggetrokken. Derhalve is het onwaarschijnlijk dat deze onderneming voortaan zal blijven bijdragen aan de herstructureringskosten. Bovendien zou dit een vermindering van de investeerdersbijdrage betekenen, hoewel dienaangaande geen informatie werd verstrekt.

(96) Gezien het bevel tot het verstrekken van informatie, diverse bijeenkomsten met de Duitse autoriteiten en de verlengingen van de termijnen voor het verstrekken van de informatie kan de Commissie geen rekening houden met de vage informatie over de genoemde bijdragen en onduidelijke gegevens. Daarom kan de Commissie het aandeel van de investeerder in de totale kosten van de

herstructurering niet als een belangrijke bijdrage in de zin van de kaderregeling beschouwen.

Vorm van de steun

(97) De steun moet in een zodanige vorm worden toegekend dat deze niet zonder meer voor marktvervalsende activiteiten kan worden gebruikt. De gewijzigde steunmaatregelen omvatten een krediet ten bedrage van 12,7 miljoen DEM, dat in 1997 in termijnen werd betaald, en een subsidie van 30,9 miljoen DEM. Deze subsidie werd omgezet in een krediet, dat in meerdere tranches wordt uitgekeerd⁽⁴²⁾. Dit feit is relevant in het licht van een standpunt dat een belanghebbende na de inleiding van de procedure kenbaar maakte, waarbij Lautex van verdringsconcurrentie werd beschuldigd.

(98) Indien ervan wordt uitgegaan dat met de lopende herstructureringsmaatregelen in 1995 een aanvang werd gemaakt, heeft de onderneming sindsdien steun ten belope van 104,164 miljoen DEM ontvangen⁽⁴³⁾. Nog steeds zijn de totale kosten van de herstructurering niet bekend, terwijl het herstructureringsplan permanent wordt gewijzigd en er serieus aan wordt getwijfeld of het saneringsplan volledig wordt uitgevoerd. Hoewel de uitbetaling van sommige steunmaatregelen in tranches plaatsvond, kan niet worden uitgesloten dat de onderneming de beschikking kreeg over extra middelen die voor marktvervalsende activiteiten werden gebruikt.

(99) Derhalve kan de Commissie niet vaststellen of voldaan is aan de in de kaderregeling gestelde voorwaarde van de evenredigheid.

XV. VOLLEDIGE UITVOERING VAN HET HERSTRUCTURERINGSPLAN

(100) De onderneming die de herstructureringssteun ontvangt, moet het aan de Commissie voorgelegde en door haar goedgekeurde herstructureringsplan volledig uitvoeren. Hoewel de twijfels aan de volledige uitvoering van het oorspronkelijk aangemelde plan deels te wijten waren aan het feit dat destijds geen particuliere investeerder was opgetreden, kunnen de wijzigingen in de herstructureringsplannen de twijfels ook nu nog niet wegnemen. Vanwege het vage karakter van het plan en de continue wijzigingen, het ontbreken van een tijdschema voor de

⁽⁴²⁾ Volgens het schrijven van 27 november 1998 wordt het krediet in vier termijnen uitbetaald: 8,9 miljoen DEM op 31 december 1997, 8 miljoen DEM uiterlijk op 30 juni 1998, 8 miljoen DEM uiterlijk op 31 december 1998 en 6 miljoen DEM uiterlijk op 30 juni 1999.

⁽⁴³⁾ De aflossing van de schulden aan de bank ten bedrage van 22,389 miljoen DEM heeft geen gevolgen voor de liquiditeit.

afzonderlijke herstructureringsstappen en het steeds maar weer verlengen van de herstructureringsperiode is het des te moeilijker vast te stellen of het plan volledig wordt uitgevoerd. Verder heeft ook het schrijven van een van de investeerders, Daun & Cie AG, aan de Commissie, waarin deze aangaf voornemens te zijn zich uit de privatiseringsovereenkomst terug te trekken, tot ernstige twijfels aan de volledige verwezenlijking van het herstructureringsplan geleid. Uit de informatie van 14 juli 1999, waarin de terugtrekking van de Daun-groep wordt bevestigd en verdere aanvullingen op het herstructureringsplan of de uitwerking van een nieuw herstructureringsplan voor Lautex worden aangekondigd, blijkt duidelijk dat het huidige plan in de gewijzigde versie niet volledig zal worden gerealiseerd.

XVI. CONCLUSIES

(101) De Commissie stelt vast dat Duitsland aan Lautex in strijd met artikel 88, lid 3, van het EG-Verdrag onrechtmatig steun heeft verleend en dat die steun onverenigbaar is met de gemeenschappelijke markt,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

De door Duitsland aan Erba Lautex GmbH Weberei und Veredlung te Neugersdorf verleende staatssteun ten belope van ten minste 119,217 miljoen DEM (60 954 684 EUR) plus rente is onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt. Volgens de beschikbare informatie omvat de steun de volgende maatregelen:

- a) krediet voor de dekking van de verliezen in 1995 ten bedrage van 15,693 miljoen DEM, verstrekt op 3 juli 1995;
- b) krediet voor de dekking van de verliezen in 1996 ten bedrage van 10,558 miljoen DEM, verstrekt op 3 juli 1995;
- c) krediet voor herstructureringsmaatregelen in 1996 ten bedrage van 22,872 miljoen DEM, verstrekt op 3 juli 1995;
- d) krediet voor de dekking van de verliezen in 1994 ten bedrage van 3,240 miljoen DEM, verstrekt op 8 september 1995;
- e) krediet voor het sociaal plan ten bedrage van 0,531 miljoen DEM in 1996;

- f) krediet voor beroepsopleiding ten bedrage van 0,117 miljoen DEM in 1996;
- g) krediet voor beroepsopleiding ten bedrage van 0,217 miljoen DEM in 1997;
- h) krediet voor de dekking van de verliezen in 1997 ten bedrage van 12,7 miljoen DEM, overeengekomen bij de privatisering;
- i) subsidies ten bedrage van 30,9 miljoen DEM, overeengekomen bij de privatisering;
- j) aflossing van de schulden aan de bank ten bedrage van 22,389 miljoen DEM, overeengekomen bij de privatisering.

Artikel 2

1. Duitsland neemt de vereiste maatregelen om de in artikel 1 genoemde onrechtmatig verleende steun alsmede alle overige steun ten gunste van Lautex die wegens gebrekkige of onduidelijke informatie niet kan worden gespecificeerd, van de begunstigde terug te vorderen.

2. De terugvordering van de steun geschiedt in overeenstemming met de nationale procedure. Het terug te vorderen bedrag wordt vermeerderd met rente vanaf de datum waarop de steun aan de begunstigde is uitgekeerd tot aan de feitelijke terugbetaling. Die rente wordt berekend op grond van de voor de berekening van het subsidie-equivalent in het kader van regionale steunregelingen gehanteerde referentievoet.

Artikel 3

Duitsland deelt de Commissie binnen twee maanden vanaf de kennisgeving van deze beschikking mee welke maatregelen zijn genomen om aan deze beschikking gevolg te geven.

Artikel 4

Deze beschikking is gericht tot de Bondsrepubliek Duitsland:

Gedaan te Brussel, 20 juli 1999.

Voor de Commissie
Mario MONTI
Lid van de Commissie